UFFIĊĊJU TAL-OMBUDSMAN PARLAMENTARI

OMBUDSPLAN 2018

OMBUDSMAN

UFFIĊĊJU TAL-OMBUDSMAN PARLAMENTARI

OMBUDSPLAN
2018

Pubblikazzjoni tal-Uffiċċju tal-Ombudsman
Settembru 2017

Uffiċċju tal-Ombudsman
11, Triq San Pawl
Valletta VLT 1210
Tel: 2248 3210
Email: office@ombudsman.org.mt

Werrej

Ombudsplan 2018

Daħla..1

Riforma Kostituzzjonali, l-Ombudsman u l-jedd għall-amministrazzjoni pubblika taba..3

Qbil fil-prinċipju bejn il-partiti..4
Mument ta' Għaqda Nazzjonali..5
Kontribut siewi fil-proċess ta' konsultazzjoni..5
Il-veru poter ġej mill-poplu..6
Parlament b'saħħtu u awtonomu u Eżekuttiv kontabbli..6
Tissaħħaħ ir-rabta bejn il-Parlament u l-Ombudsman..7
Il-Kostituzzjoni tipproteġi l-minoranzi..7
Għarfien tal-kunċett ta' Gvern Miftuħ..8
Definizzjoni tal-OECD..8
Il-valur tat-trasparenza 9
Il-valur tal-kontabilità..10
Il-valur tal-parteċipazzjoni..15
Aspetti li jippreokkupaw..16
Konklużjoni..17

Riċerka u Komunikazzjoni..18

Parteċipazzjoni fuq programmi tat-TV u r-Radju..20
Freshers' Week fl-Università u kuntatt mal-istudenti..20
Laqgħat regolari f'Għawdex..20
Kuntatt mal-*media*..20
Rapporti u pubblikazzjonijiet..21
Parteċipazzjoni f'sessjoni ta' taħriġ mill-Assoċjazzjoni tal-Ombudsmen tal-Mediterran..21

Ċart Organizzattiva..25

Rendikont Finanzjarju 2017/2018..29

Tagħrif fil-qosor dwar il-finanzjament għas-sena 2017..30
Tagħrif ieħor relatat man-nefqa għas-sena 2017..31
Tagħrif dwar il-finanzi..32

Statistika 2016/2017..30

Tabella 1 - Statistika ta' ilmenti ġodda, li ngħalqu u pendenti..31
Tabella 2 - Statistika ta' assistenza li ngħatat lill-pubbliku..32
Tabella 3 - Klassifika ta' ilmenti ġodda..33
Tabella 4 - Klassifika ta' każijiet magħluqa..36
Tabella 5 - Klassifika ta' każijiet sostnuti u magħluqa..39

Daħla

Is-sena 2018 timmarka l-ewwel sena sħiħa ta' leġislatura ġdida wara l-Elezzjoni Ġenerali ta' Ġunju ta' din is-sena, kif ukoll l-ewwel sena sħiħa ta' term ġdid tal-Kummissarji għall-Investigazzjonijiet Amministrattivi f'oqsma speċjalizzati.

Huma żewġ avvenimenti li jinteressaw mill-qrib l-Uffiċċju tal-Ombudsman li jeħtieġ li jkun reattiv għal dak li jseħħ kemm fil-pajjiż kif ukoll fi ħdanu u proattiv biex jadatta ruħu għaċ-ċirkostanzi ġodda u lest jagħti l-kontribut tiegħu fejn u meta meħtieġ.

Gvern ġdid li kellu l-mandat tiegħu mġedded ikun ħerqan biex jimplimenta l-programm elettorali tiegħu skont il-mandat li jingħatalu. Proposta ewlenija f'dak il-programm hi riforma fil-Kostituzzjoni, l-ogħla liġi li tipprovdi għall-amministrazzjoni tal-pajjiż.

Riforma li tkun maħsuba biex issaħħaħ l-istituzzjonijiet li jiggarantixxu l-governanza tajba; biex tilħaq l-aspirazzjonijiet leġittimi taċ-ċittadin li jipparteċipa aktar fit-tmexxija u biex tiggarantilu l-jedd għall-amministrazzjoni pubblika tajba. Kollha għanijiet li jinteressaw lill-Ombudsman mill-viċin għaliex jolqtu l-qalba tal-funzjonijiet tal-Uffiċċju tiegħu.

Jidher li hemm kunsens bejn il-forzi politiċi u fil-pajjiż li wasal iż-żmien li jsir dan l-eżami fil-fond tal-Kostituzzjoni fid-dawl tal-prinċipji dejjem jevolvu ta' demokrazija parteċipattiva li għandhom iżommu f'kull żmien il-bniedem fiċ-ċentru tat-tfassil ta' kull ordinament ġuridiku kostituzzjonali. Hu mistenni li s-sena d-dieħla dan id-dibattitu jkun fl-aqwa tiegħu. Hu għalhekk li deherli utli li f'dan l-Ombudsplan nissottometti għall-kunsiderazzjoni tal-Kamra ftit ħsibijiet li jidhirli li huma pertinenti għal dan id-dibattitu. Dan speċjalment fir-rigward tal-kontribut li l-Uffiċċju tiegħi u istituzzjonijiet oħra bil-funzjoni ta' skrutinju ta' atti amministrattivi jistgħu jagħtu biex jassiguraw id-dritt taċ-ċittadin għall-amministrazzjoni pubblika tajba. Ħsibijiet li jaċċennaw għall-ħtieġa ta' tisħiħ tar-rabta bejn l-Uffiċċju tal-Ombudsman u l-Parlament u l-bżonn li l-ħidma tal-Ombudsman u l-Kummissarji fl-eżerċizzju tal-funzjonijiet tagħhom tkun aktar effettiva fl-interess taċ-ċittadin.

"Riforma Kostituzzjonali li tkun maħsuba biex issaħħaħ l-istituzzjonijiet li jiggarantixxu l-governanza tajba; biex tilħaq l-aspirazzjonijiet leġittimi taċ-ċittadin li jipparteċipa aktar fit-tmexxija u biex tiggarantilu l-jedd għall-amministrazzjoni pubblika tajba"

L-Ombudsman ingħata l-fakultà li jaħtar Kummissarji għall-Investigazzjonijiet Amministrattivi f'oqsma speċjalizzati bl-emendi li saru fl-Att dwar l-Ombudsman (Att XXI tal-1995) fl-2010. L-Ombudsman ta' dak iż-żmien talab u kiseb il-kunsens tal-Prim Ministru ta' allura biex jaħtar fl-Uffiċċju tiegħu Kummissarju għall-Edukazzjoni, Kummissarju għas-Saħħa u Kummissarju għall-Ambjent u l-Ippjanar. It-terminu ta' ħames snin ta' dawn il-Kummissarju skada f'Lulju ta' din is-sena. Kienet riforma li rnexxiet u tat u qed tagħti lill-Uffiċċju tal-Ombudsman qabża fil-kwalità ta' servizz li jingħata lil min iħossu

aggravat f'dawn l-oqsma. Il-Kummissarji magħżula kienu professjonisti ta' esperjenza kbira fil-qasam tagħhom mogħnija b'awtorità u kompetenza u l-opinjonijiet finali tagħhom gawdew rispett u fiduċja.

Il-Professur Charles Farrugia, is-Sur Charles Messina u l-Perit David Pace qdew il-funzjonijiet tagħhom b'dedikazzjoni u korrettezza. Fehmu sewwa x'inhu l-ispirtu li jimmotiva l-kariga tagħhom biex iservu mhux biss bħala pont bejn iċ-ċittadin li jħoss li sofra inġustizzja u l-amministrazzjoni pubblika imma wkoll bħala vuċi awtorevoli li tista' tikkontribwixxi biex ittejjeb il-governanza fl-oqsma li jaqgħu taħt il-ġurisdizzjoni tagħhom.

It-tlett Kummissarju filwaqt li żammew l-awtonomija tagħhom fl-eżerċizzju tal-funzjonijiet tagħhom fi ħdan l-Uffiċċju tiegħi, ħolqu relazzjoni ottima mal-Ombudsman u integraw sewwa mal-amministrazzjoni. Il-preżenza u x-xogħol tagħhom inħassu u ġew apprezzati mis-soċjetà. Ta' dan, dawn it-tlett Kummissarji, li huma bil-liġi Uffiċjali ta' dan il-Parlament, jistħoqqilhom vot ta' ħajr u rikonoxximent għax-xogħol kollu siewi li huma wettqu tul dawn il-ħames snin.

Il-Professur Farrugia, li kien għamel żmien bħala Ombudsman tal-Università, qabel ġie maħtur Kummissarju għall-Edukazzjoni għarrafni li ma kienx intenzjonat li t-terminu tiegħu jerġa' jiġi mġedded. Kien hemm qbil bejn il-Prim Ministru u l-kap tal-Oppożizzjoni dwar it-terminu tas-Sur Messina.

L-emendi tal-2010 jipprovdu dwar kif għandha ssir il-ħatra tal-Kummissarji f'kull eventwalità u l-proċess jiġi finalizzat fi żmien utili. Hu mistenni allura li fis-sena 2018 il-Kummissarji ġodda jkunu ilhom xi xhur fil-kariga u jkunu fehmu x'inhi n-natura tal-Uffiċċju tagħhom, irrelataw sewwa mal-Ombudsman u integraw mal-amministrazzjoni tal-Uffiċċju tiegħu biex ilkoll jaħdmu bħala istituzzjoni waħda li tipprovdi servizz speċjalizzat.

Is-sena d-dieħla, bħal dejjem, l-Uffiċċju jibqa' miftuħ biex jilqa' l-ilmenti ta' kull min iħossu aggravat b'xi aġir amministrattiv. Hi l-fehma tiegħi li nkompli nsaħħaħ it-taqsima tal-Uffiċjali Investigaturi u li nagħmlu ħilitna biex l-investigazzjonijiet isiru bil-galbu, b'kompetenza u fl-iqsar żmien possibbli. Fl-aħħar mill-aħħar l-Uffiċċju tal-Ombudsman qiegħed hemm biex jagħti servizz liċ-ċittadin li jħossu li sofra inġustizzja. Nawgura li f'dan l-Uffiċċju jkollu l-kooperazzjoni ta' kulħadd.

Anthony C. Mifsud
Ombudsman Parlamentari

Riforma Kostituzzjonali, l-Ombudsman u l-jedd għall-amministrazzjoni pubblika tajba

Riforma Kostituzzjonali, l-Ombudsman u l-jedd għall-amministrazzjoni pubblika tajba

Malta għadha kemm għaddiet minn esperjenza ta' Elezzjoni Ġenerali b'kampanja elettorali qasira iżda intensiva. Elezzjoni li fiha l-kontroversja politika kienet essenzjalment l-għażla bejn it-tqassim ġust tal-ġid iġġenerat mill-progress ekonomiku u l-ħtieġa li tiġi assigurata amministrazzjoni pubblika tajba u nadifa.

Qbil fil-prinċipju bejn il-partiti

Il-programmi elettorali kemm dak tal-partit li eventwalment rebaħ l-elezzjoni b'marġini konvinċenti, kif ukoll dak li tilef, enfassizaw, għalkemm fi gradi differenti l-ħtieġa li jissaħħu l-istrutturi li għandhom jiggarantixxu liċ-ċittadin amministrazzjoni pubblika sana imħarsa minn istituzzjonijiet b'saħħithom li jassiguraw trasparenza u kontabilità.

Il-Gvern fil-Programm Elettorali li bih ġie mġedded il-mandat tiegħu jiddikjara li *"minkejja l-ħafna ħidma li saret fuq inizjattivi li jsaħħu t-trasparenza u l-governanza matul dawn l-aħħar erba' snin, nemmnu li xorta għad fadal ħafna xi jsir"*. Jafferma li għadu jinħass li l-poplu jixtieq jara aktar inizjattivi u deċiżjonijiet konkreti f'dan il-qasam. Jidentifika fost l-oqsma li jeħtieġu attenzjoni, analiżi u azzjoni l-ħarsien u t-tisħiħ tal-istituzzjonijiet, ir-riformi parlamentari, it-trasparenza, il-konsultazzjoni, il-governanza u l-kontabilità.

Mill-banda l-oħra, il-partit illum fl-oppożizzjoni impenja ruħu bil-Programm Elettorali tiegħu li jnaddaf is-sistema politika fil-pajjiż darba għal dejjem, li jagħmel bidliet radikali fil-governanza biex itejjibha u jiżgura li l-istituzzjonijiet jiffunzjonaw tajjeb b'mod indipendenti, li tiġi rispettata s-saltna tad-dritt, jiġu protetti d-drittijiet taċ-ċittadini, jiġi deċentralizzat il-poter u żgurata l-kontabilità tal-uffiċjali pubbliċi.

"Iż-żewġ partiti anke jekk mhux bl-istess enfasi, identifikaw il-ħtieġa li l-proposti tagħhom għall-governanza aħjar ikunu realizzati f'qafas ta' tiġdid kostituzzjonali. Iż-żewġ partiti anke jekk mhux bl-istess enfasi, identifikaw il-ħtieġa illi l-proposti tagħhom għall-governanza aħjar jkunu realizzati f'qafas ta' tiġdid kostituzzjonali."

Iż-żewġ partiti anke jekk mhux bl-istess enfasi, identifikaw il-ħtieġa li l-proposti tagħhom għall-governanza aħjar ikunu realizzati f'qafas ta' tiġdid kostituzzjonali. Il-Gvern qed jimpenja ruħu li jipproponi t-twelid tat-tieni repubblika b'riforma fil-Kostituzzjoni biex l-ogħla liġi tal-pajjiż tkun aġġornata u tirrifletti aħjar mhux biss iż-żminijiet tal-lum imma ukoll tantiċipa l-futur. Min-naħa tagħha l-Oppożizzjoni ipproponiet li tniedi proċess ta' bidla fil-Kostituzzjoni sabiex jissaħħu l-istrutturi u l-organi tal-Istat inkluż l-indipendenza tagħhom mill-Gvern tal-ġurnata.

Mument ta' Għaqda Nazzjonali

Il-proposta ta' tiġdid kostituzzjonali bħala mezz effettiv għat-tisħiħ ta' governanza tajba hu mument ta' għaqda nazzjonali, kienet il-qofol tad-diskors tal-Eċċellenza Tagħha l-President ta' Malta, Marie-Louise Coleiro Preca fil-ftuħ tal-Parlament li bih ħabbret il-programm ta' ħidma tal-Gvern fil-leġislatura l-ġdida.

L-Ombudsman ma jistax ma jħarisx b'sens ta' ottimiżmu lejn dawn id-dikjarazzjonijiet pożittivi li jawguraw tajjeb għall-iżvilupp tal-proċess demokratiku fil-pajjiż. Dan speċjalment jekk il-kunsens fil-prinċipju li jidher li hawn jiġi tradott f'miżuri konkreti maħsuba biex isaħħu l-qafas kostituzzjonali li fih għandhom joperaw l-istituzzjonijiet maħsuba biex jiggarantixxu li l-amministrazzjoni pubblika, fis-sens wiesa' tal-kelma, tkun għas-servizz taċ-ċittadin u fl-interess tal-ġid komuni.

Eżerċizzju ta' riforma kostituzzjonali biex ikun validu u jservi fit-tul jeħtieġ mhux biss ikun imsejjes fuq kunsens wiesa' u eventwalment approvat b'ġudizzju popolari, imma wkoll irid ikun imsejjes fuq il-valuri, it-tradizzjonijiet u l-kultura li sawwru l-pajjiż f'nazzjon. Ma jistax allura jkun eżerċizzju motivat mill-konvenjenza politika imma mir-rikonoxximent tal-prinċipji u valuri fundamentali li s-soċjetà kollha kemm hi għandha u għadha tkompli tħaddan biex tiżgura governanza ordnata, paċifika u ġusta fir-relazzjonijiet bejn il-komponenti varji tagħha.

Il-Kostituzzjoni tistabbilixxi l-qafas legali ta' kif għandu jiġi amministrat l-Istat. Qiegħda hemm però biex isservi lill-poplu u mhux qiegħda hemm biex isservi l-Istat. Dan il-prinċipju bażilari għandu jkun il-movent ewlieni fit-tfassil tal-istrutturi tal-organi tal-Istat fil-livelli kollha tagħhom. Minn dan il-prinċipju jitnisslu numru ta' korollari vitali u importanti li għandhom effett dirett fuq it-tfassil tal-istituzzjonijiet u awtoritajiet maħsuba biex jassiguraw amministrazzjoni pubblika tajba.

Kontribut siewi fil-proċess ta' konsultazzjoni

Hu f'dan il-kuntest li l-Uffiċċju tal-Ombudsman Parlamentari, bħal awtoritajiet oħra mwaqqfa bil-Kostituzzjoni biex jassiguraw amministrazzjoni xierqa u protezzjoni liċ-ċittadin permezz ta' skrutinju tal-aġir tal-amministrazzjoni pubblika f'sens wiesa', huwa f'qagħda li jagħti kontribut siewi fil-proċess ta' konsultazzjoni li trid issir bħala parti mill-konvenzjoni Kostituzzjonali.

F'diskors li kien għamel fil-Forum tal-President f'April 2013 intitolat "*A Constitution to serve the people - the right to good public administration*" l-Ombudsman ta' dak iż-żmien kien irrefera għal numru ta' prinċipji li għandhom iservu ta' gwida ċerta fit-tfassil tar-riforma kostituzzjonali u li sewwa jsir aċenn għalihom.

1. Il-Kostituzzjoni ta' Malta għandha tirrikonoxxi u tiddikjara li l-awtorità kollha tal-Istat temani mill-poplu li permezz ta' elezzjonijiet ħielsa, jagħżel lil dawk li jrid li jiggvernawh skont l-istrumenti kostituzzjonali li hu jkun approva.

2. Il-poplu jiddelega l-poter tiegħu lil dawk il-persuni li jagħżel biex dawn ikunu jistgħu jamministraw il-pajjiż f'isimhom għall-ġid komuni. M'humiex hemm biex jiggvernawhom. Qiegħdin hemm biex iservuhom.

3. Il-persuni eletti biex jamministraw il-pajjiż huma obbligati li jagħmlu dan fl-osservanza sħiħa tal-Kostituzzjoni, tal-liġijiet tal-pajjiż u tal-mandat lilhom mogħti mill-elettorat. Kull persuna bla eċċezzjoni hi soġġetta għall-istess liġi.

4. Il-poter hu mogħti mill-elettorat lir-rappreżentanti tiegħu u f'idejhom fdat b'fiduċja, biex jistgħu jkunu ta' servizz għas-soċjetà. Hu proprju għalhekk li hu meħtieġ li jiġi assigurat li l-fonti veru tal-poter jiġi identifikat u dikjarat fil-Kostituzzjoni. Il-kontabilità tal-Istat għall-azzjonijiet u nuqqas ta' azzjonijiet tal-uffiċjali pubbliċi għandha tiġi bi kjarezza dikjarata.

5. Iċ-ċittadin għandu jiġi mogħti l-mezz kif jassigura li jeżerċita d-dritt tiegħu għall-amministrazzjoni pubblika tajba permezz ta' mekkaniżmi approprjati. Ħafna minnhom, fosthom l-Uffiċċju tal-Ombudsman Parlamentari, diġà jinsabu mnaqqxa fil-Kostituzzjoni imma jeħtieġ li jiġu msaħħa.

Il-veru poter ġej mill-poplu

L-għarfien tal-prinċipju li l-veru poter ġej mill-poplu u hu fdat mill-elettorat f'idejn ir-rappreżentanti tiegħu biex jamministraw skont il-mandat lilhom mogħti, jwassal għal riflessjoni dwar ir-rabta li jeħtieġ li jkun hemm bejn il-Parlament li jħaddan fih ir-rappreżentanza tal-poplu, il-Kabinett tal-Ministri, l-Eżekuttiv u l-organi l-oħra tal-Istat.

Il-Kostituzzjoni tal-lum hi mfassla l-aktar bħala qafas ġuridiku li fih joperaw il-poteri tal-Istat u tiggarantixxi l-indipendenza u l-inter-dipendenza tagħhom biex tassigura ordni u ġustizzja fis-soċjetà. Ma taħsibx l-aktar għall-ħolqien ta' istituzzjonijiet biex jassiguraw li r-rieda tal-elettorat tiġi rispettata u mwettqa u l-jeddijiet taċ-ċittadini mħarsa. Tiffavorixxi l-aktar ordinament Kostituzzjonali bażat fuq Eżekuttiv b'saħħtu u Parlament pjuttost dgħajjef. Sakemm il-pajjiż ikun tal-fehma li għandu jibqa' jiġi iggvernat b'sistema ta' demokrazija parlamentari repubblikana kif inhu illum, u mhux b'xi sistema oħra ta' tip presidenzjali, jidher li hemm lok ta' riflessjoni fil-fond biex jinstab il-bilanċ ġust bejn il-poteri tal-Parlament u dawk tal-Eżekuttiv.

"Il-Parlament għandu jakkwista awtonomija sħiħa fl-operat tiegħu u għandu jiġi rikonoxxut bħala l-ogħla u l-aqwa organu tal-Istat bil-funzjoni esklussiva li jilleġisla biex jassigura l-konvivenza ordinata u paċifika tas-soċjetà, l-amministrazzjoni tal-ġid komuni u d-drittijiet u l-obbligi taċ-ċittadini."

Parlament b'saħħtu u awtonomu u Eżekuttiv kontabbli

Il-Parlament għandu jakkwista awtonomija sħiħa fl-operat tiegħu u għandu jiġi rikonoxxut bħala l-ogħla u l-aqwa organu tal-Istat bil-funzjoni esklussiva li jilleġisla biex jassigura l-konvivenza ordinata u paċifika tas-soċjetà, l-amministrazzjoni tal-ġid komuni u d-drittijiet u l-obbligi taċ-ċittadini. Mill-banda l-oħra l-Eżekuttiv, waqt li għandu jingħata spazju sħiħ u l-awtorità meħtieġa biex jamministra tajjeb l-affarijiet tal-Istat għall-ġid komuni,

għandu jagħmel dan biss fil-limiti tal-mandat mogħti lilu mill-Parlament u bis-saħħa tal-liġijiet u regolamenti minn dan promulgati. L-Eżekuttiv għandu jagħti kont ta' għemilu lir-rappreżentanti tal-poplu fil-Parlament. Hija l-funzjoni tal-Parlament li mhux biss jilleġisla imma wkoll li jżomm lill-Eżekuttiv kontabbli għall-aġir tiegħu.

F'dan ir-rigward il-pajjiż qiegħed juri sensibilità akbar tal-ħtieġa li jesiġi skrutinju tal-operat tal-Eżekuttiv. Skrutinju li jsir fl-ewwel lok mill-Parlament innifsu u mill-Kumitati Permanenti tiegħu, kif ukoll minn awtoritajiet kostituzzjonali ta' verifika bħal ma huma l-Ombudsman u l-Awditur Ġenerali, il-Qrati u entitajiet oħra. Skrutinju li llum jestendi dejjem aktar għall-operat ta' awtoritajiet, korporazzjonijiet u organizzazzjonijiet oħra pubbliċi mwaqqfa b'liġi li jipprovdu servizz liċ-ċittadin.

Il-Kostituzzjoni llum diġà tipprovdi li kemm l-Uffiċċju tal-Ombudsman kif ukoll dak tal-Awditur Ġenerali ma jifformawx parti mill-Eżekuttiv. Huma jikkonformaw mal-Prinċipji ta' Pariġi fir-rigward tal-awtonomija finanzjarja u amministrattiva tagħhom. M'huma kontabbli lejn ebda Ministeru, imma huma obbligati li jirrapportaw lill-Kamra tad-Deputati. Kemm l-Awditur Ġenerali, kif ukoll l-Ombudsman u l-Kummissarji maħtura taħt l-Att dwar l-Ombudsman huma Uffiċjali tal-Parlament.

Tissaħħaħ ir-rabta bejn il-Parlament u l-Ombudsman

Riforma Kostituzzjonali għandha timmira biex issaħħaħ ir-rabta bejn il-Parlament u dawn iż-żewġ awtoritajiet kostituzzjonali tiegħu biex tirrendihom għodda aktar effettiva fl-iskrutinju tal-azzjonijiet tal-Eżekuttiv. Dan biex jiġi assigurat li ċ-ċittadin verament u effettivament igawdi mill-jedd fundamentali tiegħu għal amministrazzjoni pubblika tajba. Sa llum dawn l-awtoritajiet u oħrajn huma l-aktar meqjusa bħala organi ta' skrutinju maħsuba biex jassiguraw li l-amministrazzjoni pubblika timxi b'mod xieraq, konformament mal-liġi, ġustizzja u ekwità. Jeħtieġ illum li ssir aktar enfasi fuq l-eżerċizzju tal-funzjonijiet tagħhom fil-perspettiva tal-jedd taċ-ċittadin li l-pajjiż jiġi sewwa amministrat, b'enfasi fuq il-protezzjoni li l-individwu għandu jkollu kontra l-amministrazzjoni pubblika ħażina, d-diskriminazzjoni improprja, l-abbuż tal-poter u l-vjolazzjoni jew theddida għall-jeddijiet fundamentali.

Il-funzjoni primarja tal-Ombudsman tibqa' dik li jkun tarka taċ-ċittadin kontra l-amministrazzjoni pubblika ħażina. Għandu wkoll il-funzjoni xejn inqas importanti li jkun il-kuxjenza tal-amministrazzjoni pubblika. Żgur li l-aħjar mod kif jista' jeżerċita dawn il-funzjonijiet tiegħu fis-servizz taċ-ċittadini hu li tissaħħaħ ir-rabta bejnu u r-rappreżentanti tagħhom fil-Parlament.

Il-Kostituzzjoni tipproteġi l-minoranzi

F'demokrazija Parlamentari kif inhi Malta l-Kostituzzjoni għandha tkun mhux biss l-aqwa għodda biex tiġi assigurata governanza tajba imma wkoll tkun l-aħjar garanzija għall-protezzjoni tal-minoranzi fil-pajjiż. Għandha tirregola l-eżerċizzju tal-poteri biex tassigura li l-minoranza mhux biss ikollha vuċi imma wkoll tipparteċipa attivament fit-tmexxija f'kull livell.

Hu għalhekk li l-Kostituzzjoni tipprovdi li fl-eżerċizzju tal-poter leġislattiv il-minoranza tkun rappreżentata minn oppożizzjoni effettiva kemm fil-Kamra tad-Deputati kif ukoll fil-Kunsilli Lokali. Tipprovdi wkoll li fl-eżerċizzju tal-poter eżekuttiv ikun hemm salvagwardji maħsuba biex jassiguraw amministrazzjoni pubblika imparzjali ħielsa minn kull diskriminazzjoni improprja. Dan permezz ta' servizz pubbliku leali lejn il-Gvern tal-ġurnata li jamministra b'mod ġust il-ġid komuni fl-interess tal-kollettività. Il-poter ġudizzjarju mbagħad jiggarantixxi li kulħadd ikun suġġett għall-istess liġi u li l-jeddijiet u l-obbligi taċ-ċittadini jiġu determinati minn Qrati indipendenti u imparzjali. Tribunali li jassiguraw li kull persuna hi suġġetta għall-istess liġi u li kulħadd jiġi trattat b'mod indaqs.

Dawn huma s-sisien li fuqhom hija mibnija d-demokrazija parlamentari li tiġbor fiha l-attività soċjali li minnha joriġina l-jedd fondamentali tal-individwu għall-amministrazzjoni pubblika tajba. Jedd fondamentali li jista' jitgawda biss jekk il-Kostituzzjoni tal-pajjiż tkun tiggarantixxi amministrazzjoni pubblika li tkun miftuħa u aċċessibbli għall-poplu kollu li hi maħsuba li sservi.

"Jedd fondamentali li jista' jitgawda biss jekk il-Kostituzzjoni tal-pajjiż tkun tiggarantixxi amministrazzjoni pubblika li tkun miftuħa u aċċessibbli għall-poplu kollu li hi maħsuba li sservi."

Għarfien tal-kunċett ta' Gvern Miftuħ

F'dawn l-aħħar snin qed ikun hemm dejjem aktar għarfien li l-kunċett ta' gvern miftuħ bħala mezz biex jassigura li l-gvern jirrifletti dejjem aktar fil-politika tiegħu, x-xewqat u l-ħtiġijiet taċ-ċittadini għandu jkun imsejjes fuq it-tlett pilastri ta' trasparenza, kontabilità u parteċipazzjoni. Valuri dawn li għandhom ikunu fiċ-ċentru tat-tfassil ta' kull riforma kostituzzjonali.

L-Uffiċċju tal-Ombudsman ilu snin jisħaq fuq il-ħtieġa li dawn il-valuri ma jibqgħux xewqat fuq il-karta jew *slogans* għall-konvenjenza politika. Sena wara l-oħra hu ġibed l-attenzjoni għal nuqqasijiet amministrattivi li jtappnu t-trasparenza u jdgħajjfu l-kontabilità. Fl-Ombudsplan tas-sena l-oħra per eżempju ġew indikati mill-Ombudsman nuqqasijiet li kienu qed jinċidu negattivament fuq il-politika dikjarata ta' gvern miftuħ proprju għaliex l-amministrazzjoni pubblika għażlet li ma tkunx biżżejjed trasparenti u konsegwentement adegwatament kontabbli.

Jidher li qed jikber il-kunsens fil-pajjiż li wasal iż-żmien meta t-twettiq ta' gvern miftuħ ma jitħalliex għal kollox f'idejn l-amministrazzjoni pubblika imma jkun regolat b'normi kostituzzjonali u liġijiet adegwati. Dan waqt li jitħalla f'idejn il-gvern u l-eżekuttiv l-ispazju u d-diskrezzjoni meħtieġa biex iwettqu l-politika tagħhom skont il-mandat lilhom mogħti mill-elettorat kif espress mill-Parlament.

Definizzjoni tal-OECD

Fi studju ippubblikat is-sena l-oħra mill-Organiżazzjoni għall-Kooperazzjoni Ekonomika u Żvilupp (OECD) intitolat *"Open government - The global context and a way forward"* ġie ribadit il-kunċett li kollox jindika li gvern ikun miftuħ meta jsegwi l-prinċipji ta' trasparenza,

kontabilità u parteċipazzjoni. L-OECD tiddefinixxi gvern miftuħ bħala kultura ta' governanza bażata fuq l-innovazzjoni u politika pubblika u prattiċi sostenibbli ispirati bi prinċipji ta' trasparenza, kontabilità u parteċipazzjoni li tippromwovi d-demokrazija u t-tkabbir inklussiv.

Dan l-istudju bażat fuq informazzjoni miġbura fuq bosta snin minn aktar minn ħamsin pajjiż jagħti fl-introduzzjoni tiegħu definizzjoni ta' dawn it-tlett prinċipji u l-għanijiet li amministrazzjoni pubblika għandha tittanta twettaq biex tkun qed tipprovdi gvern li jkun verament u realment wieħed miftuħ. Tajjeb li jsir aċċenn għal dawn l-elementi essenzjali fid-definizzjoni tal-OECD u li jiġi indikat liema huma l-aktar oqsma ta' tħassib li lokalment jeħtieġ li jiġu indirizzati. Eżerċizzju dan li jista' jkun mill-atkar utli f'mument meta jidher li riforma radikali Kostituzzjonali qed tiġi xprunata minn kunsens wiesa' u bi qbil almenu fil-prinċipju, li hemm ħafna x'wieħed jirriforma biex l-amministrazzjoni pubblika f'Malta tkun verament rifless ta' Gvern miftuħ.

Il-valur tat-trasparenza

It-trasparenza governattiva jeħtieġ li tkun tfisser li d-data u l-informazzjoni kollha relevanti tal-Gvern għandha tkun magħrufa u sussegwentement aċċessibbli. L-OECD tidentifika l-grad ta' trasparenza li għandu jkollha l-amministrazzjoni pubblika f'żewġ livelli.

L-ewwel livell jiffoka fuq l-aċċess li ċ-ċittadin għandu jkollu għal din l-informazzjoni permezz ta' liġijiet u strutturi idoneji biex jintlaħaq dan il-għan. F'dan ir-rigward Malta għandha leġislazzjoni biex tissalvagwardja d-data u biex tipprovdi aċċess għall-informazzjoni. Leġislazzjoni li b'mod ġenerali tissodisfa r-rekwiżit ta' trasparenza f'dan il-livell imma li però hemm lok li titjib biex jintlaħaq il-grad ta' aċċess aktar wiesgħa għall-informazzjoni pubblika li diġà jgawdu demokraziji aktar avvanzati bħall-pajjiżi Skandinavi.

Dan l-Uffiċċju diġà esprima l-fehma li aċċess bla xkiel għall-informazzjoni jwassal għal mezzi aħjar kif iċ-ċittadini jistgħu jżommu lill-gvern kontabbli. Dan it-tieni livell ta' trasparenza governattiva jirreferi għall-aċċessibilità għall-informazzjoni li għandu jkun hemm għal min jikkompeti f'oqsma speċifiċi bħall-proġetti ben definiti. Informazzjoni li hija meħtieġa għaliex hu biss meta tkun relevanti, mogħtija f'waqtha u utli għal dawk interessati li tista' tgħin biex ittejjeb it-twettiq ta' programmi politiċi. Hu f'dan il-livell li amministrazzjoni wara l-oħra wriet riluttanza li taċċetta l-prinċipju li ċ-ċittadin għandu dritt li jkun jaf informazzjoni ferm iktar milli qiegħed fil-fatt jingħata u li l-Istat għandu l-obbligu li jagħti dik l-informazzjoni.

Hemm nuqqas ta' għarfien tal-prinċipju fundamentali li l-informazzjoni tal-amministrazzjoni pubblika hi proprjetà tal-pubbliku li għandha bħala regola, tkun aċċessibbli. Huwa biss eċċezzjonalment u f'sitwazzjonijiet ben definiti li l-pubbliku jista' jiġi mċaħħad minnha. L-esperjenza ta' dawn l-aħħar diċenji wriet li d-dritt taċ-ċittadin li jkun informat u l-obbligu tal-Istat li jinformah ma ġew qatt verament rikonoxxuti mill-amministrazzjoni pubblika. L-atteġġjament uffiċjali bħala regola dejjem kien li l-amministrazzjoni tinforma liċ-ċittadin dwar dak li jkun qiegħed iseħħ fil-limiti, sa fejn u meta jidhrilha hi.

Filwaqt li indubbjament sar progress konsiderevoli dwar l-għoti ta' informazzjoni f'dokumenti mqiegħda għal konsultazzjoni tal-pubbliku dwar politika tal-Gvern f'diversi

oqsma, mhux l-istess jista' jingħad għall-għoti ta' informazzjoni dwar attivitajiet, kuntratti u proġetti ta' Ministeri u awtoritajiet pubbliċi. Ir-raġunijiet mogħtija għar-rifjut huma kważi dejjem l-istess bħal *"mhux fl-interess pubbliku f'dan l-istadju"* jew *"minħabba li tinvolvi informazzjoni sensittiva kummerċjali"*. Raġunijiet li spiss jirriżulta li jkunu skużi bla ġustifikazzjoni.

Waqt li indubbjament hemm każijiet fejn ikun veru fl-interess pubbliku li l-informazzjoni m'għandhiex tingħata meta mitluba u dan fl-interess pubbliku, politika ta' ħabi u segretezza dwar kif jiġi amministrat il-ġid komuni ma hi ta' vantaġġ la għaċ-ċittadin u lanqas għall-amministrazzjoni. Din hi politika li tiġġenera suspetti u tagħti lok għal spekulazzjoni dwar amministrazzjoni ħażina u abbuż. Hu fatt magħruf li f'demokrazija attiva, il-gideb għomru qasir u s-sigrieti eventwalment kollha jinkixfu.

Fl-aħħar mill-aħħar hu dritt tal-poplu li jkun sewwa mgħarraf kif qed jiġu amministrati flusu u jingħata rendikont biex ikun jista' japprezza l-mod kif ir-rappreżentanti tiegħu jkunu qiegħdin jaġixxu. Din hi l-iprem kunsiderazzjoni ta' interess pubbliku li tiżboq kull kunsiderazzjoni oħra inklużi dawk ta' interessi kummerċjali sensittivi jew konvenjenza politika. Jeħtieġ li titrawwem il-kuxjenza li l-politiku għandu jkun leali lejn il-verità u hekk jipprovdi informazzjoni korretta, sħiħa u f'waqtha lill-kostitwenti tiegħu. Hekk biss jista' jingħad li amministrazzjoni tkun verament trasparenti.

Hu għalhekk li dan l-Uffiċċju qed jisħaq fuq il-ħtieġa li jiġi korrettament evalwat id-dritt taċ-ċittadin li jkun sewwa informat kif qed jiġi amministrat il-ġid komuni. Jittama li dan l-aspett ta' dritt fundamentali tal-individwu għall-amministrazzjoni pubblika tajba jiġi studjat bir-reqqa. Dan ukoll waqt id-dibattitu dwar ir-riforma kostituzzjonali bil-għan li jiġu inkorporati s-salvagwardji meħtieġa biex jiffavorixxu l-aqwa livell ta' trasparenza li l-Gvern għandu jissodisfa.

Il-valur tal-kontabilità

L-OECD torbot il-valur tal-kontabilità mat-trasparenza. Il-kontabilità tirreferi għar-responsabbiltà u dover tal-Gvern li jinforma liċ-ċittadini dwar id-deċiżjonijiet li jieħu kif ukoll li jipprovdi kont tal-attivitajiet u l-operat tal-Gvern kollu kemm hu u tal-uffiċjali pubbliċi. Kif ingħad, f'sistema ta' governanza demokratika hu l-elettorat li hu l-aqwa fonti li jilleġittima l-mandat tal-uffiċjali tal-Gvern. Hu permezz ta' dik il-kontabilità li l-azzjonijiet tal-amministrazzjoni jaqgħu taħt skrutinju f'eżerċizzju li jħaddem u jsaħħaħ l-ordni demokratika. Min-naħa l-oħra għandha tkun il-kultura aċċettata minn kull Gvern li hu għandu jkun kontabbli lejn iċ-ċittadini, kemm meta dawn jitolbuha kif ukoll meta ma jitolbuhiex.

Biex tiġi assigurata kontabilità effiċjenti u effikaċi li tiggarantixxi tgawdija tal-jedd għal amministrazzjoni pubblika tajba jeħtieġ li titrawwem fil-klassi politika l-kultura li taċċetta bla riservi li l-ħidma tagħha hi suġġetta għall-iskrutinju ta' awtoritajiet awtonomi u indipendenti. Skrutinju li m'għandux ikun limitat għall-ġudizzju popolari ta' elezzjoni jew referendum, iżda għandu jkun kontinwu u f'waqtu. L-Eżekuttiv u l-amministraturi pubbliċi f'kull livell huma obbligati li jagħtu kont tal-ħidma tagħhom f'kull żmien meta jkunu hekk mitluba biex jagħmlu mill-awtoritajiet kompetenti.

Hu proprju għalhekk li dawn l-awtoritajiet li jinkludu l-Qrati, awtoritajiet kostituzzjonali,

regolaturi mwaqqfa b'liġi, l-istess Parlament u uffiċjali tiegħu bħall-Ombudsman u l-Awditur Ġenerali jeħtieġ li jiġu msaħħa. Il-Kostituzzjoni u l-liġijiet għandhom jipprovdu għall-mekkaniżmi li jiffavorixxu l-indipendenza u l-awtonomija tagħhom. Dan kemm fil-metodu tal-ħatra, it-terminu u l-kundizzjonijiet tal-nomina u l-eżerċizzju tal-funzjonijiet tagħhom. Il-kwalità u l-effikaċja ta' dawn l-istituzzjonijiet tiddependi ħafna mill-grad ta' fiduċja li min jokkupahom jirnexxielu jiġġenera fiċ-ċittadin li jirrikorri lejhom.

Filwaqt li istituzzjonijiet bħall-Ombudsman u l-Awditur Ġenerali jeħtieġ li jkollhom relazzjonijiet korretti mal-amministrazzjoni pubblika u jaġixxu b'kollaborazzjoni u f'sintonija mal-politika li tkun qed tiġi implimentata mill-amministrazzjoni tal-ġurnata, hu doveruż li jżommu distanza rispettuża li tippermettilhom li jaġixxu għal kollox b'mod awtonomu u indipendenti. Jeħtieġ li titrawwem il-konvinzjoni li dawn l-istituzzjonijiet u oħrajn b'funzjoni ta' skrutinju tal-amministrazzjoni pubblika m'humiex parti minn dik l-amministrazzjoni li taqa' fil-ġurisdizzjoni tagħhom u bl-ebda mod ma jirrispondu għaliha.

Il-pajjiż tul dawn l-aħħar deċenji ġie mogħni b'diversi istituzzjonijiet ta' din ix-xorta. Imma bl-eċċezzjoni ta' ftit, bħal ma huma l-Uffiċċju tal-Ombudsman u dak tal-Awditur Ġenerali, il-liġijiet li waqqfuhom ma jagħtux garanzija ta' indipendenza u awtonomija sħiħa mill-Gvern u jħallu spazju għall-aġir li jagħti lok għal suspetti ta' influenza indebita li ddgħajjef l-eżerċizzju ta' skrutinju. Fuq kollox hu meħtieġ li kull min hu fdat b'xi funzjoni ta' skrutinju tal-amministrazzjoni pubblika jkun konxju mid-dover tiegħu li jeżerċitah mingħajr biża' jew favuri kif ukoll ikollu għarfien sħiħ tar-rwol tiegħu li jesiġi li l-amministratur pubbliku jagħti kont sħiħ u korrett tal-ħidma tiegħu.

> *"Hu meħtieġ li kull min hu fdat b'xi funzjoni ta' skrutinju tal-amministrazzjoni pubblika jkun konxju mid-dover tiegħu li jeżerċitah mingħajr biża' jew favuri kif ukoll ikollu għarfien sħiħ tar-rwol tiegħu li jesiġi li l-amministratur pubbliku jagħti kont sħiħ u korrett tal-ħidma tiegħu."*

Dawn l-istituzzjonijiet illum għandhom sehem vitali biex jassiguraw bilanċ bejn il-poteri tal-Istat ħalli kull min jamministra l-poter ikun suġġett għall-istess liġi u biex min jabbuża minnu jkun kontabbli għal għemilu. F'dan ir-rigward jidher li għad hemm ħafna x'isir biex tinkiseb il-fiduċja taċ-ċittadini li qed jintlaħaq il-livell mixtieq li l-pajjiżi avvanzati demokratikament qiegħdin igawdu.

- **Proposti għat-tisħiħ tal-Uffiċċju tal-Ombudsman**

Dan l-Uffiċċju f'diversi okkażjonijiet issottometta proposti għall-kunsiderazzjoni tal-Kamra tad-Deputati u ta' diversi amministrazzjonijiet fuq kif l-istituzzjoni tista' tissaħħaħ aktar biex tagħti l-aqwa servizz liċ-ċittadin. Ħafna minn dawn il-proposti ġew sottomessi lill-Gvern f'dokument li jġib l-isem "*On the strengthening of the Ombudsman institution*" ippubblikat f'Jannar tal-2014. Fl-Ombudsplan tas-sena l-oħra mbagħad saru suġġerimenti speċifiċi fosthom dak dwar il-ħolqien tal-pożizzjoni ta' Deputat Ombudsman, tibdil fil-proċess kif jiġu maħtura l-Ombudsman u l-Kummissarji biex tiġi assigurata aktar trasparenza u biex jiġu aċċertati l-kompetenza u l-addattabilità tal-persuni rakkomandati għall-ħatra, kif ukoll dwar li t-terminu tal-ħatra għandu jkun wieħed uniku twil u mhux wieħed qasir rinnovabbli. Dawn u riformi oħrajn jeħtieġ li jiġu indirizzati għaliex anke jekk jidhru ta' importanza sekondarja, jgħinu biex l-istituzzjoni taħdem aħjar u b'mod aktar awtonomu.

Hekk per eżempju, l-esperjenza tal-aħħar xhur uriet li jista' jkun hemm nuqqas ta' qbil dwar it-tiġdid tat-terminu ta' Kummissarju. Dan jista' iwassal mhux biss għal negozjar mhux mixtieq imma wkoll intralċ fis-sistema tal-Kummissarji li taħdem b'tant suċċess għall-benefiċċju taċ-ċittadini. Dan it-titjib jista' jsir sempliċiment b'emendi fl-Att dwar l-Ombudsman u ma jeħtieġ ebda riforma kostituzzjonali, għalkemm hu mixtieq li wħud mill-proposti jkunu inkorporati f'tali riforma.

Biex jiġi realizzat b'mod effettiv il-prinċipju tal-kontabilità fil-proċess demokratiku mhux biżżejjed li jkun hemm l-akbar trasparenza possibbli fil-limiti stabbiliti bil-liġi. Lanqas hu biżżejjed li titrawwem fil-klassi politika u fis-soċjetà ċivili, il-mentalità li kull uffiċjal pubbliku, hi x'inhi l-kariga li jokkupa, għandu jkun kontabbli għal għemilu. Jeħtieġ ukoll li l-istrutturi kollha maħsuba biex jesiġu u jassiguraw din il-kontabilità jkollhom, fl-eżerċizzju tal-funzjonijiet tagħhom u skont in-natura tagħhom, poteri biżżejjed biex jirrendu effettivi l-konklużjonijiet li jaslu għalihom fil-kors tal-investigazzjonijiet tagħhom.

- **It-twettiq tar-rakkomandazzjonijiet**

F'dan ir-rigward l-Uffiċċju tal-Ombudsman għandu żvantaġġ, magħruf imma mixtieq, li l-opinjonijiet finali tal-Ombudsman u tal-Kummissarji m'humiex esegwibbli. Għandhom biss, u hekk għandu jkun, saħħa ta' opinjoni u deċiżjoni awtorevoli dwar jekk seħħitx inġustizzja minħabba amministrazzjoni ħażina, diskriminazzjoni improprja jew abbuż tal-poter. Fejn din tirriżulta bħal regola, issir rakkomandazzjoni kif dik l-inġustizzja tista' u għandha tiġi rimedjata. Jibqa' fatt negattiv li, waqt li ġeneralment l-Uffiċċju tal-Ombudsman isib kooperazzjoni mid-dipartimenti u l-awtoritajiet pubbliċi kemm waqt l-investigazzjoni kif ukoll fl-implimentazzjoni tar-rakkomandazzjonijiet tiegħu, hemm każijiet fejn din il-kooperazzjoni ma tilħaqx il-livell mixtieq.

Jingħataw żewġ eżempji.

Minn żmien għal żmien l-Uffiċċju jirċievi ilmenti dwar ħsarat li sewwieqa jkunu sofrew minħabba nuqqas ta' manutenzjoni xierqa tat-toroq mill-Kunsilli Lokali. Dawn sa ftit ilu dejjem ċaħdu r-responsabbiltà u irrifjutaw li jagħmlu tajjeb għal dawn il-ħsarat. Maż-żmien però bl-insistenza tal-Uffiċċju kif ukoll l-iżviluppi li seħħew fil-ġurisprudenza, il-Kunsilli Lokali bidlu l-atteġġjament u bdew jaċċettaw li jagħmlu tajjeb għal dawn il-ħsarat meta jirriżulta li jkunu seħħew minħabba nuqqasijiet tagħhom.

B'kooperazzjoni ma' dan l-Uffiċċju, inħolqot proċedura kif għandhom jiġu investigati dawn il-każijiet mill-Ombudsman biex jiddetermina jekk kienx hemm każ ta' nuqqas amministrattiv u jekk kienx hemm dak il-grad ta' prova meħtieġ biex tiġi stabbilita l-ħtija lil'hinn minn kull dubju raġonevoli u allura jsir il-pagament. Jidher li dan l-aħħar l-atteġġjament inbidel. M'għadx hemm dan l-ispirtu ta' kooperazzjoni. Uħud mill-Kunsilli qed jinsistu li l-persuna li sofriet il-ħsara kellha f'kull każ tmur arbitraġġ biex tiġi stabbilita r-responsabbiltà tal-Kunsilli. Fuq pariri żbaljati tal-avukati li qegħdin fil-prattika jikkontestaw il-ġurisdizzjoni tal-Uffiċċju tal-Ombudsman li jinvestiga dawn l-atti amministrattivi u jinsistu fuq proċess ġudizzjarju meta hi l-funzjoni tal-Ombudsman proprju li jevita tali proċeduri meta n-nuqqas amministrattiv ikun ċar. Dan jinvolvi lil min sofra l-ħsara fi spejjeż, taħbit u dewmien bla bżonn. Spiss jaqta' qalbu speċjalment jekk l-ammont ta' danni jkun żgħir.

Huwa għal kollox inaċċettabbli li awtorità pubblika suġġetta bil-liġi għall-ġurisdizzjoni tal-Ombudsman biex tinvestiga l-aġir tagħha, tittanta tostakola l-investigazzjoni billi tqajjem eċċezzjonijiet legalistiċi li posthom hu fl-awla tal-Qorti u mhux fi proċess amministrattiv. Awtorità pubblika li taġixxi b'dan il-mod jew li tonqos li tikkoopera mal-Ombudsman fl-investigazzjoni tiegħu, anki billi ma tipprovdix informazzjoni jew tonqos li tirrispondi fil-ħin għall-korrispondenza mal-uffiċjal investigatur, tkun qed turi li ma tapprezzax il-prinċipju tal-kontabilità jew, li hu wisq agħar, qed tirrifjuta li tirrikonoxxih.

- **Dewmien li jxekkel l-investigazzjoni u l-implimentazzjoni tar-rakkomandazzjonijiet**

Mhux aċċettabbli li dan l-Uffiċċju jdum ix-xhur biex jirċievi risposta mill-amministrazzjoni pubblika mingħajr raġuni valida. Dewmien bħal dan jxekkel l-investigazzjoni. Jkun għalxejn li l-Uffiċċju jintrabat b'*Charter* ta' Kondotta li jimponi terminu ta' żmien li fih għandhom bħala regola, jiġu investigati l-ilmenti, meta kollox ikun jiddependi mill-kooperazzjoni tal-amministrazzjoni pubblika.

Mhux sewwa li tiġi rifjutata talba għall-informazzjoni sensittiva mitluba mill-Ombudsman iżda tingħata lill-Awditur Ġenerali biss. L-amministrazzjoni m'għandha ebda diskrezzjoni f'dan ir-rigward u mhux sewwa li l-Ombudsman jew il-Kummissarji jitpoġġew f'sitwazzjoni li jkollhom jagħmlu użu mill-poteri straordinarji li għandhom biex jakkwistaw informazzjoni li bil-liġi huma intitolati għaliha. L-awtorità ta' dawn iż-żewġ istituzzjonijiet għandha tkun ittrattata bl-istess rispett u sudizzjoni mill-amministrazzjoni pubblika.

"Aspett ieħor negattiv li jdgħajjef il-valur tal-kontabilità huwa d-diffikultajiet li l-Ombudsman u l-Kummissarji qegħdin kull tant jiltaqgħu magħhom fl-implimentazzjoni tar-rakkomandazzjonijiet li jagħmlu biex jiġu rimedjati inġustizzji li jkunu identifikaw fl-opinjoni finali tagħhom."

Aspett ieħor negattiv li jdgħajjef il-valur tal-kontabilità huwa d-diffikultajiet li l-Ombudsman u l-Kummissarji qegħdin kull tant jiltaqgħu magħhom fl-implimentazzjoni tar-rakkomandazzjonijiet li jagħmlu biex jiġu rimedjati inġustizzji li jkunu identifikaw fl-opinjoni finali tagħhom.

Filwaqt li jibqa' pożittiv li persentaġġ għoli mill-ilmenti jiġi finalizzat mingħajr il-ħtieġa ta' opinjoni finali permezz ta' medjazzjoni bejn min jagħmel l-ilment u l-awtorità pubblika, u filwaqt li hu minnu wkoll li l-opinjoni finali hi bħala regola aċċettata, jibqa' każijiet fejn l-implimentazzjoni tar-rakkomandazzjoni ddum xhur biex issir, jekk qatt ma ssir. Iċ-ċittadin jiġi informat bl-opinjoni finali li għandu raġun iżda jibqa' bir-raġun biss għaliex ir-rimedju ma jingħatax.

Meta dan jiġri, l-awtorità u l-utilità tal-Uffiċċju tal-Ombudsman jitpoġġew fid-dubju u jiddgħajjfu. Iċ-ċittadin jibda jagħżel toroq oħra biex jipprova jinqeda. Atteġġjament bħal dan huwa għal kollox skorrett għaliex min iħossu aggravat jibda ma jagħżilx it-triq li jinsisti li jieħu dak li ħaqqu bi dritt imma jkun mġiegħel jagħżel it-triq tal-għajnuna mill-

politiċi jew minn terzi. Triq li tista' twassal għal favoritiżmu indebitu jew diskriminazzjoni improprja.

Mhux sewwa, per eżempju, li l-Kummissarju għas-Saħħa jkollu pendenti każijiet li dwarhom hu jkun iffinalizza opinjoni imma li jkun hemm riluttanza mill-amministrazzjoni biex ir-rakkomandazzjoni tiegħu tiġi implimentata. Dan meta ħafna minn dawn il-każijiet jirrigwardaw l-għoti ta' trattament għall-kura li skont il-Kummissarju min jagħmel l-ilment ikun intitolat għalih skont il-liġi. Lanqas hu sewwa li dawn il-persuni jkollhom jirrikorru għal mezzi oħra bħal *Community Chest Fund* biex jakkwistaw il-kura meħtieġa. Dan hu għal kollox żbaljat. Hu dover tal-Istat li jipprovdi l-fondi meħtieġa għal dak li ċ-ċittadin għandu dritt għalih. Waqt li x-xogħol ta' għaqdiet volontarji li jiddependu fuq il-ġenerożità tal-pubbliku naturalment hu ta' min ifaħħru, l-għajnuna valida li huma jagħtu m'għandha qatt tissostitwixxi l-obbligu tal-Gvern li jipprovdi hu għal dak li l-Parlament ikun iddekreta li l-pazjent hu intitolat għalih.

Dawn il-każijiet u oħrajn, jenfasizzaw il-ħtieġa li jinstab il-mezz kif l-opinjonijiet finali tal-Ombudsman li ma jkunux ġew implimentati mill-awtorità pubblika, ikunu, meta hekk jimmeritaw, sottomessi lill-Parlament u l-Kumitati Permanenti tiegħu għall-iskrutinju pubbliku u eventwalment għad-deċiżjoni politika dwarhom. Dan naturalment f'qafas awto regolatorju proprju għall-Kamra tad-Deputati.

- **Il-Parlament u l-valur tal-kontabilità**

F'dan ir-rigward l-Ombudsman iqis li fid-dibattitu dwar ir-riforma kostituzzjonali l-valur tal-kontabilità għandu jingħata l-importanza li jistħoqqlu biex ikun garantit il-prinċipju li l-funzjoni primarja tal-amministratur pubbliku f'kull livell, hu li jagħti servizz lill-pajjiż u li għandu jagħti kont ta' dak is-servizz liċ-ċittadin. Għandu jkun qabel xejn il-Parlament li jesiġi dik il-kontabilità prinċipalment permezz tal-Kumitati Permanenti tiegħu.

> *"Il-Parlament jeħtieġ li jagħmel użu sħiħ mill-istituzzjonijiet kostituzzjonali mwaqqfa apposta fi ħdanu biex jagħmlu skrutinju tal-aġir tal-awtoritajiet pubbliċi. L-iprem fost dawn hemm l-Ombudsman Parlamentari...u l-Awditur Ġenerali"*

Għal dan il-fini, il-Parlament jeħtieġ li jagħmel użu sħiħ mill-istituzzjonijiet kostituzzjonali mwaqqfa apposta fi ħdanu biex jagħmlu skrutinju tal-aġir tal-awtoritajiet pubbliċi. L-iprem fost dawn l-awtoritajiet hemm l-Ombudsman Parlamentari li għandu l-ġurisdizzjoni li jinvestiga l-aġir amministrattiv u l-Awditur Ġenerali li l-ġurisdizzjoni tiegħu testendi għall-amministrazzjoni tal-fondi pubbliċi. Hu għalhekk imperattiv li r-rabta bejn il-Parlament u dawn iż-żewġ istituzzjonijiet kostituzzjonali tissaħħaħ u tiġi istituzzjonalizzata. Fil-każ tal-Ombudsman mhux biss biex ikun ta' tarka għaċ-ċittadin imma wkoll biex ikun il-kuxjenza tal-amministrazzjoni pubblika.

F'kull riforma kostituzzjonali jeħtieġ għalhekk mhux biss li l-Uffiċċju tal-Ombudsman ikun igawdi l-istess garanziji kostituzzjonali li jgawdi minnhom illum l-Uffiċċju tal-Awditur Ġenerali, imma wkoll u aktar importanti li tiġi definita kostituzzjonalment ir-rabta li għandu jkun hemm bejn dawn iż-żewġ istituzzjonijiet u l-Parlament, kif ukoll id-distakk nett li

għandu jkollhom mill-amministrazzjoni tal-ġurnata. Dan b'mod li tiġi kostituzzjonalment msaħħa u rikonoxxuta l-awtonomija u l-indipendenza sħiħa tagħhom.

Il-valur tal-parteċipazzjoni

It-tielet pilastru li fuqu jinbena gvern miftuħ f'soċjetà demokratika huwa l-valur tal-parteċipazzjoni. B'dan il-valur l-OECD tifhem l-involviment ta' individwi u gruppi tas-soċjetà ċivili fit-tfassil, l-implimentazzjoni u l-evalwazzjoni ta' proġetti tal-Gvern. Il-ħsieb hu li gvern jista' jakkwista l-aqwa benefiċċji mill-interazzjoni attiva mal-pubbliku jekk jirrikonoxxi l-benefiċċji li s-soċjetà kollha ċivili kif organizzata kif ukoll is-settur privat jistgħu jipprovdu. Dan kemm billi jagħtu informazzjoni u pariri kif ukoll billi jinvolvu ruħhom direttament fil-proġetti u pjanijiet għall-governanza tagħhom.

Bla dubju f'demokrazija parlamentari l-ogħla u l-aqwa espressjoni ta' parteċipazzjoni popolari timmanifesta ruħha fis-sistema elettorali li biha ċ-ċittadini jeleġġu r-rappreżentanti tagħhom kemm fil-Kamra tad-Deputati kif ukoll fil-Kunsilli Lokali u fora oħrajn. Minn dawn il-proċessi elettorali jitnisslu l-istituzzjonijiet bil-mandat li jiggvernaw lis-soċjetà u jamministraw il-ġid komuni. Minn hemm ukoll joriġina l-jedd fundamentali taċ-ċittadin għall-amministrazzjoni tajba.

M'hemmx dubju li fil-qasam tal-parteċipazzjoni popolari l-pajjiż għamel qabżiet ta' kwalità fid-direzzjoni tajba. Fil-medda tas-snin sar tibdil sostanzjali, ġeneralment b'kunsens bejn il-forzi politiċi. Id-dritt tal-vot ġie estiż għal kulħadd u hemm kunsens li jingħata lil kull min għalaq sittax-il sena. Saru ritokki fis-sistema elettorali biex jassiguraw li l-partit li jġib l-aktar voti jkun mogħti l-mandat biex jiggverna. Hemm moviment qawwi favur parteċipazzjoni akbar tan-nisa fil-politika, bil-mira li tintlaħaq l-ugwaljanza bejn is-sessi. Anke f'dan ir-rigward il-ħolqien tal-Kunsilli Lokali kien ċertament pass determinanti fil-parteċipazzjoni taċ-ċittadini fl-amministrazzjoni pubblika u eżerċizzju ta' devoluzzjoni tal-poter li għad irid jiżviluppa. Hu fatt pożittiv ukoll li l-konsultazzjoni bejn il-partiti politiċi, s-soċjetà ċivili u ċ-ċittadini f'diversi livelli u forom qiegħda dejjem tiżdied u taħt ċerti aspetti qed tkun ukoll istituzzjonalizzata. L-indikaturi kollha f'dan ir-rigward huma pożittivi.

Riforma kostituzzjonali għandha tieħu nota ta' dawn l-iżviluppi u fejn meħtieġ tipprovdi għalihom biex issaħħaħhom. Dan biex tassigura li l-parteċipazzjoni popolari fl-amministrazzjoni tal-ġid komuni tkun mill-aktar wiesgħa, effettiva u garantita kostituzzjonalment. Hu ovvju li aktar ma tkun qawwija l-parteċipazzjoni tal-elettorat akbar tkun l-esiġenza għat-trasparenza u l-insistenza fuq il-kontabilità ta' dawk fdati bl-amministrazzjoni pubblika.

Jista' jingħad li fl-aħħar diċenji l-pajjiż mexa u għadu miexi b'passi deċiżivi biex l-involviment taċ-ċittadin u allura tal-elettorat fl-amministrazzjoni pubblika jkun aktar inklussiv u parteċipattiv. Dan mhux biss qabel l-elezzjoni imma wkoll waqt iż-żmien kollu tal-leġislatura. Dan jiċħduh per eżempju kemm il-parteċipazzjoni tas-soċjetà ċivili fl-MCESD kif ukoll il-pubblikazzjoni ta' *pre-budget documents* konsultattivi kemm mill-Gvern kif ukoll mill-Oppożizzjoni.

Aspetti li jippreokkupaw

Hemm aspetti li però jippreokkupaw u jeħtieġ li tittieħed nota tagħhom waqt dibattitu miftuħ u oġġettiv fuq proposti ta' riforma kostituzzjonali. Dawn jinkludu:

1. *Proċess elettorali aktar rappreżentattiv.* Id-dritt għall-amministrazzjoni tajba jsib il-ġenesi tiegħu fil-mira li l-Kamra tad-Deputati tkun kemm jista' jkun, rappreżentattiva tal-elettorat. Dan b'sistema li, filwaqt li tiggarantixxi governanza stabbli, tagħti lok għall-partiti politiċi ta' fehmiet differenti li jikkontribwixxu għall-amministrazzjoni pubblika. F'dan ir-rigward il-pajjiż tul is-snin affronta diffikultajiet li rriżultaw fit-tħaddim tas-sistema elettorali u ipprovda b'mod pożittiv għal kull eventwalità li nqalgħet. Jidher però li għad hemm lok li s-sistema tkun aktar mirqum sabiex tippermetti rappreżentanza aktar miftuħa ta' minoranzi sakemm dawn ikunu jissodisfaw kriterji stabbiliti li jinititolahom għal rappreżentanza.

2. *The power of incumbency*. Sistema elettorali f'demokrazija parlamentari organizzata f'partiti politiċi, tpoġġi għażla ta' programmi għall-governanza tal-pajjiż quddiem l-elettorat. Biex dan il-proċess ikun verament ġust u miftuħ, hu essenzjali li dawk kollha li jqiegħdu lilhom infushom għall-ġudizzju tal-kunsens popolari jagħmlu dan kemm jista' jkun fuq *level playing field*. Wieħed jifhem li l-partit fil-gvern ikun f'pożizzjoni ta' vantaġġ in kwantu jkun f'qagħda tul il-leġislatura li jimplimenta l-politika tiegħu favur is-soċjetà u dak jista' jissarraf f'voti. Dak li jagħmel ikun soġġett għall-kritika però huwa għal kollox leġittimu. Mill-banda l-oħra ma jidher li hemm l-ebda regoli li jiddeterminaw il-limiti safejn Gvern li jkun sejjaħ elezzjoni jew konsultazzjoni popolari, jista' jibqa' jamministra l-pajjiż b'mod li jinfluenza indirettament l-għażla tal-votant.

In-nuqqas ta' regoli f'dan ir-rigward dejjem qajjem ilmenti serji dwar influenza indebita. Wieħed li l-aktar ġab din il-kwistjoni għall-attenzjoni tal-opinjoni pubblika fil-passat kien Dr Alfred Sant meta kien Kap tal-Oppożizzjoni. Hu kien ħassu aggravat mill-*power of incumbency* li skont hu eżerċita l-Gvern tal-ġurnata biex akkwista vantaġġ. Jidher li wasal il-mument li jintlaħaq kunsens fuq il-limiti tal-poter li jistgħu jeżerċitaw il-Gvern u awtoritajiet pubbliċi biex jiġi assigurat li, kemm jista' jkun, f'dak il-perjodu delikat jinħoloq *a level playing field* għall-kandidati kollha. Il-poteri ta' *caretaker government* għandhom ikunu definiti kostituzzjonalment u determinati b'liġi. L-esperjenza turi li nuqqas ta' regoli inevitabbilment jiġġenera suspetti ta' irregolarità u abbuż li ma jgħinux it-trasparenza tal-proċess elettorali u l-governanza tajba.

3. *Persons of trust.* Materja oħra li f'dawn l-aħħar snin ippreokkupat mhux ftit lis-soċjetà ċivili hija l-prattika sostnuta li jiġu ingaġġati mal-amministrazzjoni pubblika individwi bħala *persons of trust* li ma jkunux parti mis-servizz pubbliku. Persuni impjegati direttament, għall-perjodu fiss, mill-Gvern u mhux permezz ta' proċess ta' selezzjoni kompetittiva. Apparti s-segretezza inaċċettabbli dwar il-kundizzjonijiet tal-impjieg li jgawdu wħud minn dawn il-persuni, id-dubji dwar il-validità tax-xogħol li għalih ġew ingaġġati kif ukoll in-nuqqas ta' trasparenza dwar l-element kruċjali ta' fiduċja li għandu jorbot lill-persuna impjegata mal-persuna li lejha hu ingaġġat biex jagħti servizz, kemm l-Ombudsman kif ukoll il-Kummissjoni dwar is-Servizz Pubbliku f'diversi okkażjonijiet esprimew it-tħassib tagħhom kemm dan it-tip ta' reklutaġġ huwa kostituzzjonalment korrett u permissibbli.

Il-Kostituzzjoni tipprovdi b'mod ċar ħafna kif għandu jsir reklutaġġ ta' persuni minbarra s-servizz pubbliku. Is-subinċiż 2(ċ) tal-Artikolu 110 jistipula illi "*dwar l-impieg ta' uffiċjali pubbliċi minbarra s-servizz pubbliku għandha, kemm-il darba dak l-impieg ma jsirx wara eżami pubbliku li jiġi avżat fil-Gazzetta, tiġi eżerċitata biss permezz ta' servizz għall-impjegar provdut minn fondi pubbliċi li jiżgura li ebda distinzjoni, esklużjoni jew preferenza ma jsiru jew jingħataw favur jew kontra xi persuna minħabba l-fehma politika tagħha u liema servizz jipprovdi opportunità li għall-impjiegi biss fl-aħjar interessi tas-servizz pubbliku u tan-nazzjon in ġenerali*".

Il-Kostituzzjoni mkien ma tipprovdi għall-ingaġġ mas-servizz pubbliku ta' persuni minbarra s-servizz fuq *positions of trust*. L-ebda liġi ordinarja ma tista' tvarja dak li hu espressament provdut fil-Kostituzzjoni biex tassigura amministrazzjoni pubblika tajba minn uffiċjali kompetenti, ingaġġati wara proċess kompetittiv miftuħ u trasparenti. Il-fatt illi amministrazzjonijiet sussegwenti anke jekk fi grad differenti, użaw din is-sistema biex jimpjegaw persuni tal-fiduċja tagħhom, bl-ebda mod ma jissana s-sitwazzjoni li, skont pariri awtorevoli li għandu l-Uffiċċju tal-Ombudsman, hija waħda irregolari.

Ċertament jeħtieġ li l-pożizzjoni tiġi iċċarata. Anke dwar dan hemm bżonn li jkun hemm kunsens bejn il-forzi politiċi fuq regoli li jkunu jipprovdu għall-esiġenzi limitati f'każijiet eċċezzjonali li jkunu realment jirrikjedu persuni ta' fiduċja minbarra s-servizz pubbliku. Dan waqt li jiġi rispettat il-ħsieb tal-Kostituzzjoni li l-amministrazzjoni pubblika għandha tkun immexxija minn servizz pubbliku effiċjenti, dejjem leali lejn il-Gvern tal-ġurnata u pront li jesegwixxi l-politika mfassla minnu. Biex jintlaħaq dan il-għan il-Kostituzzjoni tipprovdi regoli preċiżi u tassattivi li ftit iħallu lok għall-interpretazzjoni.

Konklużjoni

Finalment wieħed għandu dejjem iżomm quddiem għajnejh li l-Kostituzzjoni jeħtieġ li tilħaq l-aspirazzjonijiet tal-poplu li jipparteċipa b'mod dirett fl-amministrazzjoni tal-pajjiż. L-individwu u mhux l-Istat għandu jkun fiċ-ċentru tar-riforma kostituzzjonali. L-emendi kostituzzjonali m'għandhomx ikunu r-riżultat ta' konklużjonijiet mgħaġġla u superfiċjali, bażati fuq *slogans* populisti jew ta' konvenjenza politika. Għandhom ikunu l-frott ta' dibattitu fil-fond dwar il-prinċipji u l-valuri li fuqhom għandha tkun bażata r-repubblika demokratika. Ir-riforma għandha timmira biex tissodisfa l-ogħla test tal-kredenzjali demokratiċi tal-pajjiż fir-rispett tas-saltna tad-dritt, il-jeddijiet u l-libertajiet fundamentali, is-solidarjetà u s-sussidjarjetà. Għandha wkoll tkun ir-riżultat ta' kunsens wiesa' milħuq wara konsultazzjoni fejjieda mhux biss man-naħat kollha tal-i*spectrum* politiku imma wkoll mal-istrata kollha tas-soċjetà ċivili. Hekk jawgura li tkun l-Ombudsman.

Riċerka u Komunikazzjoni

Riċerka u Komunikazzjoni

Matul is-sena li għaddiet, l-Uffiċċju għar-Riċerka u l-Komunikazzjoni kompla bl-isforzi biex tiżdied il-viżibilità tal-Uffiċċju bil-għan li l-pubbliku jkun aktar infurmat bis-servizzi li joffri l-Uffiċċju tal-Ombudsman. Dan sar bis-sehem tas-sezzjonijiet kollha tal-Uffiċċju u kif ukoll bil-parteċipazzjoni tal-Kummissarji speċjalizzati.

Parteċipazzjoni fuq programmi tat-TV u Radju

Matul l-aħħar parti tal-2016 u matul l-2017 kompliet l-inizjattiva, li uffiċjali mill-Uffiċċju tal-Ombudsman jipparteċipaw fi programmi tar-radju u televiżjoni sabiex jagħtu aktar informazzjoni dwar il-funzoni tal-Ombudsman. Din l-inizjattiva ntlaqgħet tajjeb u bdiet tħalli l-frott. Matul ix-xhur li ġejjin, se terġa' ssir kampanja simili bil-parteċipazzjoni tal-Uffiċjali Investigaturi u l-Kummissarji, anke biex isservi bħala introduzzjoni għal Kummissarji l-ġodda.

***Freshers' Week* fl-Università u kuntatt mal-istudenti**

Għat-tielet darba, l-Uffiċċju tal-Ombudsman, ipparteċipa fl-attività *Freshers' Week* fuq il-kampus tal-Università. L-i*stand* tal-Uffiċċju tal-Ombudsman kienet iffukata fuq ir-rwol u s-servizzi li joffri l-Kummissarju tal-Edukazzjoni din is-sena bi *stand* akbar u aktar attraenti.

Il-parteċipazzjoni fi *Freshers' Week* intlaqet tajjeb mill-istudenti, u rriżultat f'żieda ta' ilmenti. Għall-ewwel darba s-sena li għaddiet, l-Uffiċċju tal-Ombudsman ipparteċipa wkoll fil-*Freshers' Week* organizzata mill-ITS. Din l-inizjattiva serviet biex l-istudenti tal-ITS ikunu aktar infurmati bl-irwol u s-servizzi tal-Ombudsman b'mod speċjali l-Kummissarju tal-Edukazzjoni. Din il-parteċipazzjoni ġiet ukoll konfermata għas-sena 2017.

Matul is-sena 2018, l-Uffiċċju tal-Ombudsman se jkompli jipparteċipa f'inizjattivi bħal dawn biex ikun eqreb taċ-ċittadin.

Laqgħat regolari f'Għawdex

L-Uffiċċju tal-Ombudsman, fl-2015 kien reġa' introduċa laqgħat mar-residenti f'Għawdex. Dawn il-laqgħat isiru darba fix-xahar u għalihom jattendu uffiċjali investigaturi. Dawn il-laqgħat se jkomplu matul l-2018.

Kuntatt mal-*media*

Ir-relazzjoni tajba mal-*media* huwa element importanti ħafna fix-xogħol tal-Ombudsman u għalhekk matul is-sena li għaddiet kompliet tissaħħaħ. L-Uffiċċju baqa' ikun dejjem disponibbli li jipprovdi, meta possibbli, l-informazzjoni mitluba mill-ġurnalisti.

Rapporti u pubblikazzjonijiet

Bħal kull sena, l-Uffiċċju tar-Riċerka u Komunikazzjoni kien involut ukoll fir-riċerka u produzzjoni ta' diversi rapporti u pubblikazzjonijiet li l-Uffiċċju tal-Ombudsman ippubblika fl-aħħar xhur. Dawn jinkludu:

- Riċerka, kitba u produzzjoni tal-*Case Notes* 2015, li fih kien jinkludi ġabra ta' każijiet fil-qosor li jkopru ukoll każijiet investigati mill-Kummissarji. Kif sar fis-snin li għaddiet, din il-pubblikazzjoni saret ukoll b'żewġ lingwi: Malti u Ingliż;
- Riċerka, kitba u produzzjoni tar-Rapport Annwali 2016 li kien jinkludi rapporti ta' ħidma tat-tlett Kummissarji.
- Riċerka, kitba u produzzjoni tal-*Case Notes* 2016, li fih kien jinkludi ġabra ta' każijiet fil-qosor li jkopru wkoll każijiet investigati mill-Kummissarji. Kif sar fis-snin li għaddiet, din il-pubblikazzjoni saret ukoll b'żewġ lingwi: Malti u Ingliż;
- Riċerka, kitba u produzzjoni tal-Ombudsplan 2018; u
- Publikazzjoni ta' rapport mill-Kummissarju għall-Edukazzjoni '*Good could be better - MATSEC Access Arrangements for Special Needs Candidates with reference to candidates suffering from ADHD, Autism or Dyslexia Conditions*'.

Parteċipazzjoni f'sessjoni ta' taħriġ organizzata mill-Assoċjazzjoni tal-Ombudsmen tal-Mediterran u taħriġ ieħor fuq il-liġijiet Ewropej tad-Drittijiet Fundamentali tal-Bniedem.

Għat-tielet sena konsekuttiva, l-Uffiċjal tar-Riċerka u Komunikazzjoni ngħaqad ma' *lecturers* oħra mill-pajjiżi tal-Mediterran u għamel preżentazzjoni waqt waħda mis-sessjonijiet ta' taħriġ li l-Assoċjazzjoni toffri għall-istituzzjonijiet mill-pajjiżi tal-Mediterran.

Matul din is-sena ukoll, l-Uffiċjal tar-Riċerka u Komunikazzjoni, flimkien ma' uffiċjali oħra attenda għal sessjonijiet ta' taħriġ fuq liġijiet Ewropej tad-Drittijiet Fundamentali tal-Bniedem.

Ċart Organizzattiva

Ċart Organizzattiva

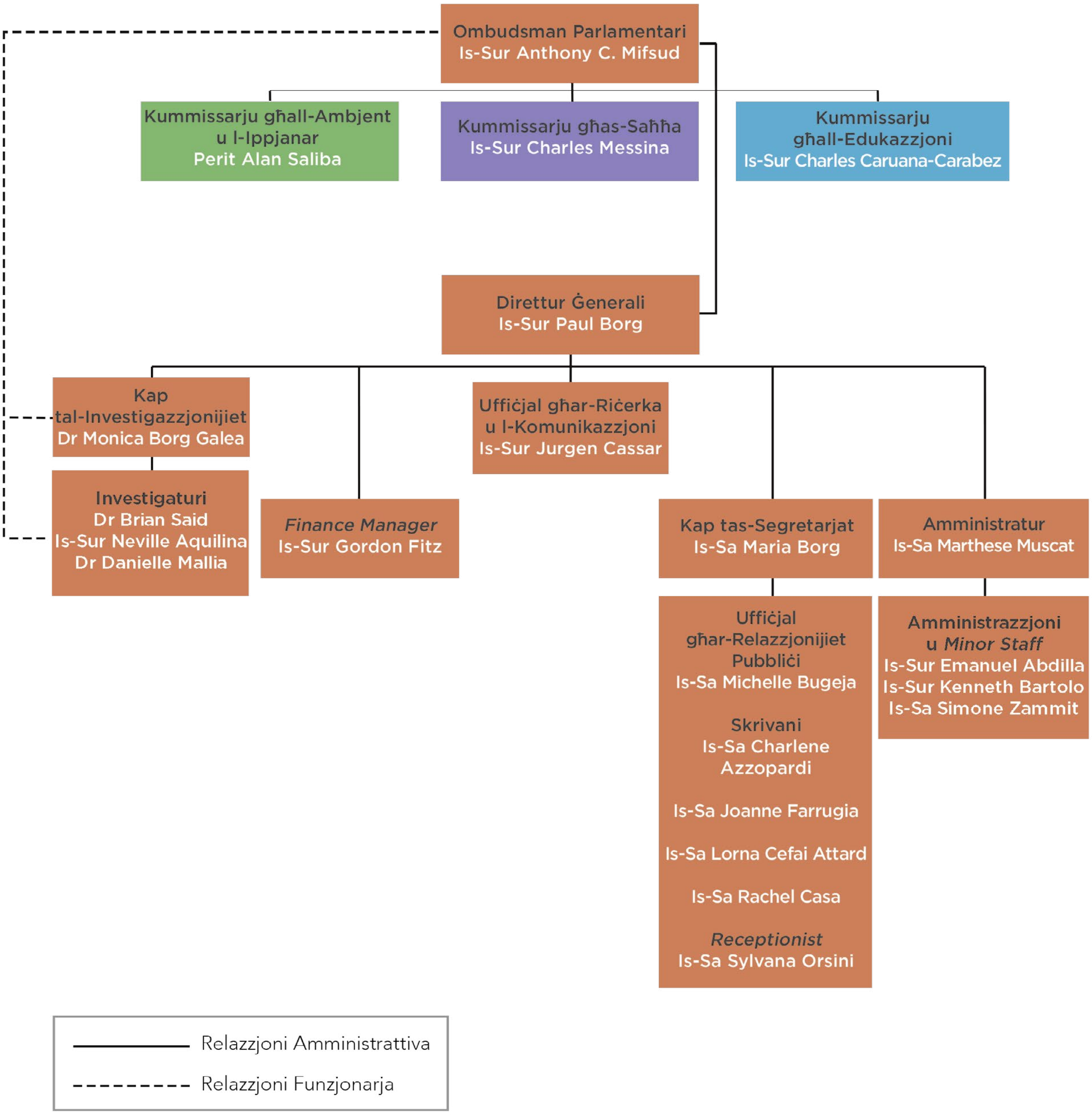

Rendikont Finanzjarju 2017/2018

Tagħrif fil-qosor dwar il-finanzjament għas-sena 2017

It-talba għall-allokazzjoni finanzjarja għall-Uffiċċju tal-Ombudsman Parlamentari għas-sena 2017 kienet tlaħħaq is-somma ta' € 1,200,000 (Tabella f'Paġna 29). Dan l-ammont kien magħmul mis-segwenti kapi ta' spejjeż:

i)	Salarji u emolumenti personali	€ 917,000
ii)	Spejjeż ta' operat u manutenzjoni	€ 207,300
iii)	Spiża kapitali	€ 75,000

Din is-somma ġiet approvata fil-21 ta' Novembru 2016 f'seduta tal-*House Business Committee.*

L-allokazzjoni effettiva mill-Ministeru għall-Finanzi fil-bidu tas-sena 2017 kienet ta' €1,100,000 kif jidher fl-estimi għal din is-sena. Sussegwentement fit-28 ta' Marzu 2017 il-Ministeru għall-Finanzi approva l-bilanċ ta' €100,000.

Tagħrif ieħor relatat man-nefqa għas-sena 2017

Wara li l-proġett ta' alterazzjoni u rikondizzjonament tal-bini fi 12, Triq San Pawl, il-Belt Valletta tlesta, it-tmexxija tal-Uffiċċju qed tħejji l-pjan biex isir programm ta' sigurtà fil-binja fejn jidħlu perikli min-nirien. Għaldaqstant inbdew kuntatti mad-Dipartiment tal-Protezzjoni Ċivili biex isiru spezzjonijiet u rakkomandazzjonijiet fuq miżuri ta' sigurtà f'dan ir-rigward.

Is-sala fejn jistgħu jinżammu taħditiet u laqgħat żgħar issa hija lesta u kompleta b'"*sound system*", "*projector*" u "*work centre*". Dan il-proġett tlesta f'Settembru tas-sena 2016 u ibbenefika minn fondi barranin li għalkemm modesti għenu f'dan il-proġett. Fuq skala simili s-sistema ta' telefonija fissa li kienet ilha sservi lil dan l-Uffiċċju sa mill-bidu issa nbidlet f'waħda moderna u setgħu jittieħdu miżuri biex jitneħħew il-*wires* telefoniċi kollha mill-binja.

Minħabba d-dħul fis-seħħ tar-regolamenti ġodda fil-qasam tal-protezzjoni tad-data l-Uffiċċju qed jikkontempla tibdil fil-"*policies*" u proċeduri f'dan ir-rigward. Waħda minn dawn il-"*policies*" tolqot it-tul ta' żmien li wieħed għandu jżomm id-dokumenti. Wara dan, l-Uffiċċju għandu jieħu azzjoni t'arkivjar ta' dokumenti li għandha twassal biex id-dokumenti kollha jiġu arkivjati fl-Uffiċċju stess mingħajr l-użu ta' ħażna ta' dokumenti għand terzi. Dan għandu jwassal biex ikomplu jonqsu l-ispejjeż ta' arkivjar u tiżdied l-effiċjenza tar-"*Registry*".

Is-sistema tal-"*Case Management*" ilha taqdi lil dan l-Uffiċċju sa mis-sena 2000 u għalhekk ilha tinħass il-ħtieġa li tiġi introdotta sistema ġdida ta' proċessar ta' każi. Ir-rikjesti tas-*software* meħtieġa tħejjew mill-Uffiċċju stess u ġew finalizzati wara konsultazzjoni interna biex b'hekk ġew iffrankati spejjeż ta' analisti speċjalizzati. Minn hawn `l quddiem għandu jinbeda l-proċess tal-għażla tas-sistema l-ġdida. Huwa ttamat li din is-sistema tibda titħaddem mis-sena d-dieħla.

L-Uffiċċju jemmen li r-riżorsa umana hija parti integra mis-sistema biex jitmexxa `l quddiem il-pjan ta' ħidma ta' matul is-sena. Mill-bidu tas-sena 2017 l-uffiċjali kollha bdew igawdu minn titjib fil-kundizzjonijiet ta' xogħol b'mod partikulari f'żidiet fil-pagi antiċipati skont il-ftehim kollettiv tas-Servizz Pubbliku. Bħal fis-snin ta' qabel tkomplew programmi ta' taħrig tal-uffiċjali sabiex dawn jaġġornaw irwiehom mal-iżviluppi li jkunu qed iseħħu madwarna. Dan it-taħriġ jinvolvi korsijiet u konferenzi kemm lokali u kemm barra minn xtutna. L-uffiċjali investigattivi jattendu korsijiet fuq liġijiet li jirregolaw l-ugwaljanza u d-diskriminazzjoni kif ukoll huma attivi fi gruppi ta' ħidma dwar żviluppi ta' ilmenti fl-ambitu tal-armata. L-Uffiċċju jiġi wkoll rappreżentat tajjeb ġewwa fora u konferenzi internazzjonali fejn jiġu diskussi temi t'interess għall-Uffiċċju f'ambjent ta' kolleġjalità. L-Uffiċċju jagħmel l-almu tiegħu biex jibbenefika minn finanzjar ta' dawn il-programmi edukattivi u ta' formazzjoni professjonali.

Tagħrif dwar il-finanzi meħtieġa mill-Uffiċċju tal-Ombudsman Parlamentari fl-2018

Details	Approved Allocation for 2017 €	Requested Allocation for 2018 €
Salaries	675,150	684,300
Bonus	5,600	5,600
Income Supplements	5,000	5,000
Social Security Contributions	36,950	36,700
Allowances	195,000	195,000
Total Personal Emoluments	**917,700**	**926,600**
Operational & Maintenance Expenses		
Utilities	24,000	20,000
Materials and Supplies	13,000	10,000
Repair and Upkeep	15,000	10,000
Rent	8,100	8,100
International Membership	2,000	2,000
Office Services	15,000	10,000
Transport	15,000	13,000
Travel	15,000	15,000
Information Services	15,000	15,000
Contractual Services	45,000	45,000
Professional Services	15,000	15,000
Training	2,500	5,000
Hospitality	2,000	3,000
Outreach Programmes	20,000	10,000
Incidental Expenses	700	600
Total Operational and Maintenance Expenses	**207,300**	**181,700**
Special Expenditure		
Improvements to property	10,000	6,700
Equipment	50,000	35,000
Vehicle	15,000	0
Total Special Expenditure	75,000	41,700
Total	**1,200,000**	**1,150,000**

Statistika 2016/2017

Statistika 2016/2017

Din il-parti tal-Ombudsplan titratta l-informazzjoni dwar l-ilmenti mressqa bejn Jannar u Awwissu 2017. Għal fini ta' tqabbil, qed tiġi wkoll ipprovduta l-istess informazzjoni għas-sena 2016. Din l-informazzjoni tinkludi l-ilmenti kollha li rċieva l-Ombudsman Parlamentari u l-Kummissarji speċjalizzati.

Tabella 1 – Statistika ta' ilmenti ġodda, ilmenti li ngħalqu u ilmenti pendenti

Din it-tabella turi kemm kienu l-ilmenti ġodda li daħlu, dawk li ngħalqu u dawk li għadhom pendenti. Din it-tabella tinkludi wkoll l-ilmenti tat-tlett Kummissarji speċjalizzati.

Każijiet ġodda

Bejn Jannar u Awwissu 2017, daħlu b'kollox 336 ilmenti, tnaqqis ta' 10.4% fuq l-istess perjodu fl-2016. Minn 336 każ illi daħlu, 227 ilment ġew trattati mill-Ombudsman Parlamentari; 10 ilmenti mill-Kummissarju għall-Edukazzjoni; 59 ilment mill-Kummissarju għas-Saħħa u 40 ilment mill-Kummissarju għall-Ambjent u l-Ippjanar.

Każijiet li ngħalqu

Tabella Nru 1 turi ukoll, il-każijiet li ngħalqu matul l-istess perjodu. Bejn Jannar u Awwissu 2017 ingħalqu b'kollox 305 każ, tnaqqis ta' 37.5% fuq l-istess perjodu fl-2016. Mill-305 każ li ngħalqu, 206 każ ingħalqu mill-Ombudsman Parlamentari; 32 każ mill-Kummissarju għas-Saħħa; 51 każ mill-Kummissarju għall-Ambjent u l-Ippjanar u 16 każijiet mill-Kummissarju għall-Edukazzjoni.

Statistika

Tabella 1 - Statistika ta' ilmenti ġodda, ilmenti li ngħalqu u ilmenti pendenti bejn Jannar/Awwissu 2016 u 2017

	2016			2017		
Perjodu	Każijiet li waslu	Każijiet li ngħalqu	Każijiet pendenti	Każijiet li waslu	Każijiet li ngħalqu	Każijiet pendenti
Ombudsman Parlamentari						
Każijiet mis-sena ta' qabel			276			123
Jannar - Marzu	106	141	241	85	92	116
April - Ġunju	78	115	204	98	70	144
Lulju - Awwissu	70	95	179	44	44	144
Total	**254**	**351**		**227**	**206**	
Kummissarju għall-Edukazzjoni						
Perjodu	Każijiet li waslu	Każijiet li ngħalqu	Każijiet pendenti	Każijiet li waslu	Każijiet li ngħalqu	Każijiet pendenti
Każijiet mis-sena ta' qabel			18			9
Jannar - Marzu	18	12	24	4	9	4
April - Ġunju	7	21	10	2	5	1
Lulju - Awwissu	6	5	11	4	2	3
Total	**31**	**38**		**10**	**16**	
Kummissarju għas-Saħħa						
Perjodu	Każijiet li waslu	Każijiet li ngħalqu	Każijiet pendenti	Każijiet li waslu	Każijiet li ngħalqu	Każijiet pendenti
Każijiet mis-sena ta' qabel			49			41***
Jannar - Marzu	11	11	49	23	16	48
April - Ġunju	18	11	56	12	12	48
Lulju - Awwissu	23	17	62	24	4	68
Total	**52**	**39**		**59**	**32**	

	2016			2017		
Perjodu	Każijiet li waslu	Każijiet li ngħalqu	Każijiet pendenti	Każijiet li waslu	Każijiet li ngħalqu	Każijiet pendenti
Kummissarju għall-Ambjent u l-Ippjanar						
Każijiet mis-sena ta' qabel			55			24
Jannar - Marzu	15	15	55	19	11	32
April - Ġunju	12	12	55	7	15	24
Lulju - Awwissu	11	33	33	14	25	13
Total	**38**	**60**		**40**	**51**	
Total Globali						
Perjodu	Każijiet li waslu	Każijiet li ngħalqu		Każijiet li waslu	Każijiet li ngħalqu	
Jannar - Awwissu	**375**	**488**		**336**	**305**	

Tabella 2 – Assistenza mogħtija lill-Pubbliku

L-Uffiċċju tal-Ombudsman jagħti wkoll servizz lil dawk li jirrikorru għandu għall-parir jew biex jingħataw assistenza għall-ilmenti li mhux bilfors ikun jinħtieġ li dwarhom jinfetaħ każ formali u spiss ikun hemm okkażjonijiet fejn kull ma jkun hemm bżonn hu ta' spjegazzjoni, assistenza jew gwida dwar fejn għandhom jirrikorru bl-ilment tagħhom.

Bejn Jannar u Awwissu 2017, kien hemm 332 persuna li talbu assistenza lill-Uffiċċju tal-Ombudsman. Komparat mas-sena 2016, kien hemm tnaqqis ta' 16.8% fin-nies li irrikorrew għand l-Ombudsman għal parir.

Tabella 2 - Statistika ta' assistenza li ngħatat lill-pubbliku Jannar/Awwissu 2016 u 2017

Kategorija	Jannar - Awwissu 2016	Jannar - Awwissu 2017
Ingħataw parir	399	326
Riżolt mill-PRO	-	6
Total	**399**	**332**

Tabella 3 – Klassifika ta' ilmenti ġodda

Tabella Nru 3 turi l-klassifika ta' ilmenti ġodda bejn Jannar u Awwissu ta' din is-sena u kif dawn jikkomparaw mal-istess perjodu tas-sena li għaddiet. Din it-tabella tgħin biex jiġu identifikati x-xejriet tal-problemi u l-ilmenti li qed ikollu l-pubbliku.

Ombudsman Parlamentari

Mill-ilmenti l-ġodda trattati mill-Ombudsman Parlamentari, l-iktar ilmenti komuni kienu dawk l-ilmenti li fihom ikun allegat nuqqas ta' ġustizzja jew bilanċ li ammontaw għal 53% tal-ilmenti. Meta tikkompara mas-sena li għaddiet kien hemm żieda ta' 64% f'din il-kategorija.

Ta' min jinnota, li għat-tielet sena konsekuttiva, il-persuni li l-ilment tagħhom kien dwar azzjoni jew nuqqas ta' azzjoni li kienet kontra l-liġi jew applikazzjoni riġida tar-regoli, regolamenti u proċeduri naqqsu. Dawk li l-ilment tagħhom kien jitratta nuqqas ta' trasparenza naqsu tant li matul din is-sena ma kien hemm ebda ilment li jaqa' f'din il-kategorija. L-ilmenti li allegaw diskriminazzjoni improprja baqgħu fl-istess livell tas-sena li għaddiet u dawk li ilmentaw għax l-informazzjoni li kienu jeħtieġu ma ngħatatx jew damet ma ngħatat naqsu b'69% . Dawk li ilmentaw dwar dewmien żejjed jew nuqqas ta' azzjoni baqgħu fl-istess livell tas-sena li għaddiet.

Kummissarju għall-Edukazzjoni

L-akbar numru ta' ilmenti (60%) li tratta l-Kummissarju għall-Edukazzjoni kienu dwar trattament mhux ġust jew diskriminatorju, dawn jinkludu wkoll trattament inġust fejn jidħlu stipendji, għoti ta' *scholarships* u kif ukoll ilmenti b'element akkademiku u mhux akkademiku. Ta' min jinnota li f'din il-kategorija kien hemm tnaqqis fin-numru ta' każi pero żieda fil-persentaġġ komparat mas-sena li għaddiet, minn 38% fl-2016 għal 60% din is-sena.

Kummissarju għas-Saħħa

Mid-59 ilment li nvestiga l-Kummissarju għas-Saħħa, 35% tal-ilmenti kienu dwar kwistjonijiet relatati mal-ħaddiema fil-qasam tas-saħħa, li baqgħu fl-istess livell tas-sena li għaddiet. Il-kategoriji l-oħra baqgħu fl-istess livell tas-sena li għaddiet.

Kummissarju għall-Ambjent u l-Ippjanar

L-aktar ilmenti komuni li tratta l-Kummissarju għall-Ambjent u l-Ippjanar kienu dawk l-ilmenti fejn ikun hemm allegazzjoni ta' azzjoni li hija kontra l-liġi jew ta' applikazzjoni riġida ta' regoli. Dawn kienu jammontaw għal 38% tal-każijiet li tratta, li hu fl-istess livell tas-sena li għaddiet. Għat-tielet sena konsekuttiva, it-tieni l-aktar ilmenti komuni kienu dawk li jirrigwardjaw dewmien żejjed jew nuqqas ta' azzjoni, li ammontaw għal 27% tal-każijiet investigati mill-Kummissarju.

Tabella 3 - Klassifika ta' ilmenti ġodda bejn Jannar/Awwissu 2016 - 2017

Kategorija	2016 Jannar - Awwissu		2017 Jannar - Awwissu	
Ombudsman Parlamentari				
Kontra l-liġi jew applikazzjoni riġida ta' regoli, regolamenti u proċeduri	48	19%	18	8%
Diskriminazzjoni improprja	29	12%	27	12%
Nuqqas ta' trasparenza	20	8%	-	-
Nuqqas biex tingħata jew titwassal l-informazzjoni	26	10%	8	4%
Dewmien żejjed jew nuqqas ta' azzjoni	57	22%	53	23%
Nuqqas ta' ġustizzja jew bilanċ	74	29%	121	53%
Total	**254**	**100%**	**227**	**100%**
Kummissarju għall-Edukazzjoni				
Immarkar mhux ġust ta' xogħol akkademiku	4	13%	2	20%
Ħtiġijiet speċjali li ma ngħatawx attenzjoni	-	-	-	-
Promozzjoni miċħuda b'mod inġust	3	10%	1	10%
Kariga miċħuda b'mod inġust (mili ta' post battal)	5	16%	-	-
Trattament mhux ġust/ diskriminatorju*	12	38%	6	60%
Nuqqas ta' tagħrif/attenzjoni	4	13%	-	-
Inizjattiva personali	3	10%	1	10%
Total	**31**	**100%**	**10**	**100%**
Kummissarju għall-Ambjent u l-Ippjanar				
Kontra l-liġi jew applikazzjoni riġida ta' regoli, regolamenti u proċeduri	15	39%	15	38%
Diskriminazzjoni improprja	2	5%	3	7%
Nuqqas ta' trasparenza	-	-	-	-
Nuqqas biex tingħata jew titwassal l-informazzjoni	3	8%	3	7%
Dewmien żejjed jew nuqqas ta' azzjoni	12	32%	10	25%
Nuqqas ta' ġustizzja jew bilanċ	6	16%	8	20%
Titjieb fil-kwalità tal-ħajja	-	-	1	3%
Total	**38**	**100%**	**40**	**100%**

Kategorija	2016 Jannar - Awwissu		2017 Jannar - Awwissu	
Kummissarju għas-Saħħa				
Kontra l-liġi jew applikazzjoni riġida ta' regoli, regolamenti u proċeduri	10	19%	7	12%
Diskriminazzjoni improprja	4	8%	6	10%
Dħul, ħruġ u proċedura ta' trasferimenti u arranġamenti fl-isptarijiet u djar tal-anzjani	1	2%	1	2%
Għajnuna medika u apparat	-	-	-	-
Attitudni tal-impjegati - • Impjegati *nursing staff* • Impjegati fl-amministrazzjoni • Impjegati tobba	- 1 -	- 2% -	- - -	- - -
Tkomplija ta' kura	10	19%	9	15%
Nursing Care	-	-	1	2%
Servizzi ta' akkomodazzjoni u ambjent fl-iSptar	-	-	-	-
Privatezza, dinjità u kunfidenzjalità tal-pazjent	-	-	-	-
Kwistjonijiet relatati mal-ħaddiema	18	34%	21	35%
Komunikazzjoni fqira u ineffettiva/nuqqas ta' informazzjoni lill-pazjenti	2	4%	2	3%
Żamma ta' rekords	1	2%	-	-
Nuqqas ta' mediċini	1	2%	1	2%
Lista ta' stennija/tul ta' żmien biex pazjent jiġi eżaminat	-	-	-	-
Nuqqas ta' trasparenza	2	4%	4	7%
Ħwejjeġ oħra	2	4%	7	12%
Total	**52**	**100%**	**59**	**100%**
Total Globali	**375**	**-**	**336**	**-**

Tabella 4 – Klassifika ta' każijiet magħluqa

Din it-tabella turi kif ġew klassifikati l-każijiet magħluqa bejn Jannar u Awwissu 2017. Din it-tabella tagħti spjegazzjoni dwar it-tip ta' konklużjonijiet li joħroġu mill-investigazzjoni.

Il-klassifika tal-każijiet tinqasam bejn dawk l-ilmenti li ġew ġustifikati jew le, dawk li ġew solvuti waqt l-investigazzjoni, dawk li ġew mogħtija parir jew għajnuna waqt l-investigazzjoni, dawk li ma jaqgħux taħt il-ġurisdizzjoni tal-Ombudsman u dawk li jkunu trivjali jew li skadew biż-żmien.

Ombudsman Parlamentari

L-Ombudsman Parlamentari investiga 206 ilment li 28% minnhom saret investigazzjoni formali dwarhom. F'dan il-perjodu, kien hemm 38% tal-każijiet li ġew solvuti waqt l-investigazzjoni; 11% li ngħataw parir u għajnuna wara li l-każ tagħhom beda jiġi investigat; 18% kienu ilmenti li l-Ombudsman ma setax jinvestiga minħabba li kienu barra l-ġurisdizzjoni tiegħu u 5% kienu dawk li ma ġewx investigati minħabba li jew kienu trivjali jew it-terminu ta' sitt xhur minn meta seħħ l-ilment kien skada.

Kummissarju għall-Edukazzjoni

Mill-ilmenti li kienu investigati mill-Kummissarju għall-Edukazzjoni, 19% kienu ġustifikati mentri 75% ma kienux. Mill-każijiet investigati 6% biss kienu barra l-ġurisdizzjoni tal-Kummissarju għall-Edukazzjoni.

Kummissarju għas-Saħħa

Il-Kummissarju għas-Saħħa għalaq 41% tal-każijiet favur il-persuna li ressqet l-ilment, u l-istess ammont 41% tal-ilmenti li investiga ma kienux ġustifikati. Ta' min jinnota li 9% tal-każi ġew solvuti waqt il-proċess ta' investigazzjoni u għalhekk il-persuna li ressqet l-ilment ma kelliex għalfejn tkompli bil-każ tagħha. Kien hemm ukoll 3% tal-każijiet investigati li ġew mogħtija parir u assistenza waqt l-investigazzjoni u 6% ma setgħux jiġu investigati għax kienu barra l-ġurisdizzjoni tal-Kummissarju.

Kummissarju għall-Ambjent u l-Ippjanar

Mill-każijiet li l-Kummissarju għall-Ambjent u l-Ippjanar investiga bejn Jannar u Awwissu ta' din is-sena, 23% tal-ilmenti kienu ġustifikati u għalhekk il-persuna li ressqet l-ilment ingħatat raġun; 10% ma kienux ġustifikati u għalhekk ma kienx hemm nuqqas mill-entità, awtorità jew dipartiment li dwarhom kienu saru l-ilmenti.

Kien hemm ukoll, 55% tal-każijiet li ġew solvuti waqt l-investigazzjoni. Kien hemm ukoll 6% li ngħataw parir, 4% li kienu barra l-ġurisdizzjoni u għalhekk ma setgħux jiġu investigati u 2% li kienu skaduti biż-żmien jew in-natura tagħhom kienet trivjali.

Tabella 4 - Klassifika ta' każijiet magħluqa bejn Jannar/Awwissu 2016 - 2017

Kategorija	2016 Jannar - Awwissu		2017 Jannar - Awwissu	
Ombudsman Parlamentari				
Każijiet investigati: • ġustifikati • mhux ġustifikati	 19 74	 5% 21%	 11 47	 5% 23%
Solvuti waqt l-investigazzjoni	105	30%	78	38%
Mogħtija pariri/għajnuna	44	13%	22	11%
Barra l-ġurisdizzjoni	78	22%	38	18%
Skaduti biż-żmien/trivjali	21	9%	10	5%
Total	**351**	**100%**	**206**	**100%**
Kummissarju għall-Edukazzjoni				
Każijiet investigati: • ġustifikati • mhux ġustifikati	 10 15	 26% 40%	 3 12	 19% 75%
Solvuti waqt l-investigazzjoni	6	16%	-	-
Mogħtija pariri/għajnuna	5	13%	-	-
Barra l-ġurisdizzjoni	2	5%	1	6%
Skaduti biż-żmien/trivjali	-	-	-	-
Total	**38**	**100%**	**16**	**100%**
Kummissarju għas-Saħħa				
Każijiet investigati: • ġustifikati • mhux ġustifikati	 20 11	 51% 28%	 13 13	 41% 41%
Solvuti waqt l-investigazzjoni	4	10%	3	9%
Mogħtija pariri/għajnuna/irtirati	1	3%	1	3%
Barra l-ġurisdizzjoni	3	8%	2	6%
Skaduti biż-żmien/trivjali	-	-	-	-
Total	**39**	**100%**	**32**	**100%**

Kategorija	2016 Jannar - Awwissu		2017 Jannar - Awwissu	
Kummissarju għall-Ambjent u l-Ippjanar				
Każijiet investigati: • ġustifikati • mhux ġustifikati	 14 7	 23% 11%	 12 5	 23% 10%
Solvuti waqt l-investigazzjoni**	36	60%	28	55%
Mogħtija pariri/għajnuna	1	2%	3	6%
Barra l-ġurisdizzjoni	1	2%	2	4%
Skaduti biż-żmien/trivjali	1	2%	1	2%
Total	**60**	**100%**	**51**	**100%**
Totali Globali	**488**	**-**	**305**	**-**

Tabella 5 – Klassifika ta' każijiet sostnuti u magħluqa

Din it-tabella tagħti ħarsa lejn in-numru ta' ilmenti investigati li fil-fatt irriżulta li l-allegazzjoni dwar xi nuqqas min-naħa tal-amministrazzjoni pubblika kienet sostnuta.

Ombudsman Parlamentari

Matul l-ewwel tminn xhur ta' din is-sena, l-akbar numru ta' każijiet li l-Ombudsman Parlamentari ta raġun dwarhom, insibu dawk l-ilmenti li kienu jitrattaw nuqqas ta' ġustizzja jew bilanċ, li ammontaw għal 35% tal-ilmenti sostnuti.

It-tieni l-aktar kawża komuni, din is-sena nsibu dawk il-każijiet li jitrattaw dawk l-ilmenti dwar dewmien żejjed u nuqqas ta' azzjoni bi 33% tal-ilmenti sostnuti.

Kummissarju għall-Edukazzjoni

Il-każijiet li kienu sostnuti mill-Kummissarju għall-Edukazzjoni kienu maqsuma b'mod identiku fi tlett kategoriji dik ta' promozzjoni miċħuda b'mod inġust, trattament inġust u diskriminatorju u rapport fuq inizjattiva tal-Kummissarju, bi 33% f'kull kategorija.

Kummissarju għas-Saħħa

Peress li l-ilmenti li jinvestiga l-Kummissarji għas-Saħħa huma ħafna aktar varji, il-kategoriji stabbiliti huma aktar wiesgħa. F'dan il-qasam, l-iktar ilmenti sostnuti komuni kienu dawk dwar kwistjonijiet li jaqggħu taħt il-kategorija ta' ħaddiema li jaħdmu fil-qasam tas-saħħa li ammontaw għal 56%.

It-tieni l-akbar ammont ta' lmenti kienu dawk li jitrattaw azzjonijiet li kienu dwar tkomplija ta' kura, li ammontaw għall-19%.

Kummissarju għall-Ambjent u l-Ippjanar

Mill-ilmenti li ġew magħluqa u sostnuti mill-Kummissarju għall-Ambjent u l-Ippjanar, fl-ewwel post insibu dawk l-ilmenti li kienu jallegaw li l-azzjoni tal-amministrazzjoni kienet kontra l-liġi, jew li kien hemm applikazzjoni riġida tar-regoli, regolamenti jew proċeduri li ammontaw għal 38% tal-każijiet sostnuti mill-Kummissarju.

Fit-tieni post, fl-istess livell, hemm dawk dwar dewmien żejjed jew nuqqas ta' azzjoni u u l-ilmenti dwar nuqqas ta' ġustizzja jew bilanċ, bi 15%.

Tabella 5 - Klassifika ta' każijiet sostnuti u magħluqa f'kategoriji stabbiliti Jannar/Awwissu 2016 - 2017

Kategorija	2016 Jannar - Awwissu		2017 Jannar - Awwissu	
Ombudsman Parlamentari				
Kontra l-liġi jew applikazzjoni riġida ta' regoli, regolamenti u proċeduri	23	19%	10	11%
Diskriminazzjoni improprja	12	9%	11	12%
Nuqqas ta' trasparenza	14	11%	1	1%
Nuqqas biex tingħata jew titwassal l-informazzjoni	17	14%	7	8%
Dewmien żejjed jew nuqqas ta' azzjoni	35	28%	29	33%
Nuqqas ta' ġustizzja jew ta' bilanċ	23	19%	31	35%
Total	**124**	**100%**	**89**	**100%**
Kummissarju għall-Edukazzjoni				
Immarkar mhux ġust ta' xogħol akkademiku	1	6%	-	-
Ħtiġijiet speċjali li ma ngħatawx attenzjoni	-	-	-	-
Promozzjoni miċħuda b'mod inġust	3	19%	-	-
Kariga miċħuda b'mod inġust (mili ta' post battal)	3	19%	1	33%
Trattament mhux ġust/ diskriminatorju*	8	50%	1	33%
Nuqqas ta' tagħrif/attenzjoni	1	6%	31	35%
Inizjattiva personali	-	-	-	-
Total	**16**	**100%**	**3**	**100%**
Kummissarju għall-Ambjent u l-Ippjanar				
Kontra l-liġi jew applikazzjoni riġida ta' regoli, regolamenti u proċeduri	19	38%	15	13%
Diskriminazzjoni improprja	7	14%	1	-
Nuqqas ta' trasparenza	-	-	-	-
Nuqqas biex tingħata jew titwassal l-informazzjoni	1	2%	3	8%
Dewmien żejjed jew nuqqas ta' azzjoni	11	22%	14	35%
Nuqqas ta' ġustizzja jew ta' bilanċ	11	22%	6	15%
Titjieb fil-kwalità tal-ħajja	1	2%	1	2%
Total	**50**	**100%**	**40**	**100%**

Kategorija	2015 Jannar - Awwissu		2016 Jannar - Awwissu	
Kummissarju għas-Saħħa				
Kontra l-liġi jew applikazzjoni riġida ta' regoli, regolamenti u proċeduri	5	21%	2	13%
Diskriminazzjoni improprja	5	21%	-	-
Dħul, ħruġ u proċedura ta' trasferimenti u arranġamenti fl-isptarijiet u djar tal-anzjani	-	-	1	6
Għajnuna medika u apparat	-	-	-	-
Attitudni tal-impjegati - • Impjegati *nursing staff* • Impjegati fl-amministrazzjoni • Impjegati tobba	 - 1 -	 - 4% -	- --	 - - -
Tkomplija ta' kura	2	8%	3	19%
Servizzi ta' akkomodazzjoni u ambjent fl-iSptar	-	-	-	-
Nursing Care				
Privatezza, dinjità u kunfidenzjalità tal-pazjent	1	4%	-	-
Kwistjonijiet relatati mal-ħaddiema	6	26%	9	56%
Komunikazzjoni fqira u ineffettiva/nuqqas ta' informazzjoni lill-pazjenti	-	-	1	6%
Żamma ta' rekords	1	4%	-	-
Nuqqas ta' mediċini	1	4%	-	-
Lista ta' stennija/tul ta' żmien biex pazjent jigi eżaminat	-	-	-	-
Nuqqas ta' trasparenza	-	-	-	-
Ħwejjeġ oħra	2	8%	-	-
Total	**24**	**100%**	**16**	**100%**
Totali Globali	**214**	-	**148**	-

* *Din il-kategorija tinkludi wkoll ilmenti dwar trattament inġust relatat mal-istipendji u l-ischolarships u kif ukoll ilmenti dwar trattament inġust fuq bażi akkademika u mhux akkademika.*

** *Din il-kategorija tinkludi ilmenti li ġew sospiżi sakemm tingħata deċiżjoni mill-Bord tal-appell.*

*** *Ma' dan in-numru ta' ilmenti kien hemm 7 każijiet oħra li kienu magħluqa imma baqgħu pendenti mis-sena ta' qabel minħabba nuqqas ta' risposta mid-dipartiment konċernat.*

OMBUDSMAN

L-Uffiċċju tal-Ombudsman Parlamentari
11 Triq San Pawl
Valletta - VLT 1210
Tel: + 356 2248 3210
Email: office@ombudsman.org.mt

www.ombudsman.org.mt